

ԼՈՅՍ ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ԵԿԵՂԵՑԱԳԻՏԱԿԱՆ ԵՒ Ս. ԳՐԱՅԻՆ
ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ԵՌԱՄՍԵԱՅ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ
ԳԱՆԱՏԱՅԻ ՀԱՅՈՑ ԹԵՍԻ ԱՌԱՋՆՈՐԴՈՒԹԵԱՆ

ՅՈՒՆՈՒԱՐ - ՓԵՏՐՈՒԱՐ - ՄԱՐՏ
ԺԵ. ՏԱՐԻ. ԹԻՒ 1. 2017 | 74 |

LUYS Revue trimestrielle

Prélature Arménienne du Canada

Rédacteur: Papken Topjian

3401 Olivar - Asselin, Montréal, Qc. Canada H4J 1L5

Tél.: (514) 856 1200

Fax: (514) 856 1805

Courriel: prelacy@armenianprelacy.ca

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Բացառական

Գիր Օրհնութեան

Ծննդեան Պատգամ

Ս. Ծննդեան թուականը

Ամանորի Խոհեր

Աստուածաշունչի թարգմանությունը

The first publication of the Armenian Bible

Տէ՛ր, Լո՛յս Իմ Եւ Կեանք Իմ

Արշալոյսը անպայման երևեալու է

Վասն Հաւատոյ եւ վասն Հայրենեաց

Ներսէս Դ. Կլայեցի Կաթողիկոս

The Heirs of God

Բարգև Արք. Չարեան

Բարգև Արք. Չարեան

Սիփան Աւ. Քհնյ. Մխսեան

Բարգև Աւ. Քհնյ. Մագսուտեան

Արմինէ Քեօշկէրեան

Papken Topjian

Յակոբ Արք. Գլեճեան

Սօսի Միշոյեան Տապպաղեան

Վարդան Վրդ. Թաշճեան

Բարգև Արք. Չարեան

Rev. Fr. Sipan Mekhsian

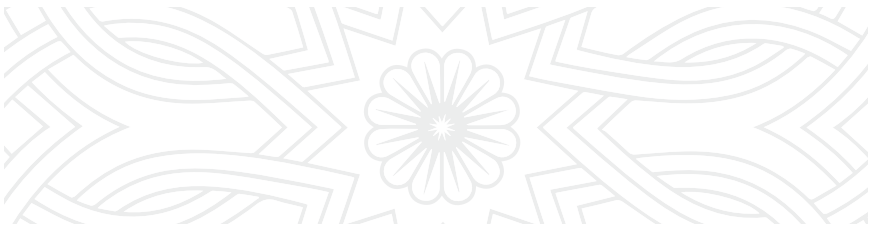
Նորընտիր Առաջնորդ Գերշ. Ս. Բաբգեն Արք. Չարեանի խրախույսով, ուրախ ենք յարգոյ հասարակութեան յայտարարելու, որ Գանատայի Հայոց Թեմի Առաջնորդութեան պաշտօնական «Լոյս» եռամսեայ պարբերականը, ժամանակակտր ընդհատումէ ետք դարձեալ լոյս կը տեսնէ ներկայ համարով:

Առաջնորդարանիս այս հրատարակութեան առաքելութիւնը կը մսայ անվոփոխ. այսինքն «կրօնական, եկեղեցագիտական եւ Ս. Գրային» նիւթերու քննութեամբ հայ հաւատացեալը մօտեցնել եկեղեցոյ եւ առաւել լուսաբանել անոր դաւանանքը, հաւատալիքներն ու պատմական իրադարձութիւնները. այլեւ քրիստոնէական ուսուցումներու հասկացողութիւնն ու իմաստը, զանոնք կիրարկելու համար մեր անհատական եւ ընկերային կեանքին ու ապրելակերպին մէջ:

Համաշխարհայնացումի այս օրերուն երբ կրօնաբարոյական ուսուցումեր տեղքայլի մէջ են, եւ հասարակութեան ապրելաձեւը դէպի նիւթապաշտութիւն կ'ընթանայ, նման հրատարակութիւններ անհրաժեշտութիւն կը դառնան ժողովուրդը ոգեւորելու, որպէսզի անոնք պինդ կառչելով քրիստոնէական ու ազգային արանդութեանց՝ օրինակ հանդիսանան իրենց ընկերային շրջապատին:

Վստահ ենք, որ գրասեր հաւատացեալներ բաժնելով մեր մտահոգութիւնները, նախանցեալ տարիներու նման, բարոյապէս եւ նիւթապէս զօրավիզ պիտի կանգնին ու սատարեն այս ձեռնարկումին յաջողութեան:

Բ. Թ.

ՐՀՆՈՒԹԵԱՆ ԽՕՍՔ

Մրտի անհուն ուրախութեամբ, կողջունեմ Առաջնորդարանին «Լոյս» եռամսեայ պարբերականի վերահրատարակութիւնը կարճ դադարէ մը ետք, դարձեալ երկար տարիներու խմբագիր Բարգէն Թօփճեանի խմբագրութեամբ:

Ինչպէս անցեալին, այսօր եւս «Լոյս» եռամսեայ պաշտօնական պարբերաթերթը, իր իրայատուկ դիմագիծով պիտի շոշափէ կրօնական, եկեղեցագիտական եւ Ս. Գրային նիւթեր, մեր ժողովուրդի գաւակները հաղորդ դարձնելու այն հոգեւոր արժէքներուն եւ գանձերուն, որոնք մեզ կուղղորդեն դէպի Բարին եւ ճշմարիտը:

Այսօր առաւել եւս կարեւոր է աճիլ կրօնական դաստիարակութեամբ, հասակ առնել զինուելով կրօնական ուսուցմամբ, որպէսզի մեր մէջ գիտակցօրէն զարգանայ աստուածապաշտութիւնը, պատուիրանապահութիւնը, հաւատքը, յոյսը, սէրն ու ճշմարտութիւնը: «Յիշէ՛» քու արարիչդ երիտասարդութեանդ օրերուն, քանի դէռ չեն եկած դառնութեան օրերը, եւ չեն հասած այն տարիները, որոնց մասին պիտի ըսես «կեանքէն այլեւս հաճոյք չեմ զգար» (Ժդ. 12.1):

Այստեղ կուգեմ գնահատել բոլոր գրիչներն ու աշխատակիցները, որոնք իրենց ժամանակը եւ հոգեկրթիչ մտածումները կը բաժնեն ընթերցող մեր գաւակներուն:

Բարձրօրէն կը գնահատենք եւ մեր օրինութիւնը կը փոխանցենք Բարգէն Թօփճեանին, որ մեր խնդրանքով դարձեալ վերստանձնեց խմբագրութիւնը «Լոյս» եռամսեայ պարբերականին:

Թող որ «Լոյս»ը ճառագայթող ներկայութիւն դառնայ: Թող Ս. Հոգիին շնորհքն ու զօրութիւնը միշտ առաջնորդէ մեզ եւ մեր բոլորին աշխատանքը արդիւնաւորէ:

Օրհնութեամբ եւ սիրոյ զեւր՝ ողջունեմ՝

Աղօթարար

ԲԱԲԳԷՆ ԱՐՔԵՂԻՄՍԿՈՂՈՍ

Առաջնորդ

Գանատայի Հայոց Թեմի

ՆՆԴԵԱՆ ՊԱՏԳԱՍ

ԱՆՍԱՀՄԱՆԵԼԻՆ ՍԱՀՄԱՆՈՒԵՑԱԻ

«Թեպետ բնութեամբ Աստուած էր, եւ Աստուծոյ հաւասար ըլլալը հոչակելը իրեն համար Աստուծոյ պատիւը յափշտակել չէր նշանակէր, բայց կամաւորաբար ինքզինքը այդ պատիւին մերկացուց՝ ծառայական մեր բնութիւնը իր վրայ առնելով, եւ մարդոց պէս եղաւ ու մարդկային կերպարանքով ճանչցուեցաւ» (Փղպ 2.6-7):

2017 թուական, Նոր Տարուան 6-րդ օր, Սուրբ Ծնունդ...

Տօնն է Յիսուս Քրիստոսի Ծննդեան.

Տօնը՝ Անսահմանելիին, որ սահմանի մէջ եկաւ.

Տօնը՝ Անպարագրելիին, որ պարագրուեցաւ...

Ծննդեան տօն մը, որ տարբեր է բոլոր ծնունդներէն. Խորհուրդ խորին է:

Նոր Տարուան այս առաջին օրերուն բոլորս ալ ուրախ եւ գոհունակ սրտերով զիրար կողջունենք, ամէն մէկս նուէրով մը առատացած: Իսկ Ս. Ծննդեան այս առաւօտ, անխտիր բոլորս ալ աւելի հարստացած ենք ամենամեծ նուէրը ստանալով մարդկութեան ողջ պատմութեան մէջ. նուէր մը որ հաւասարապէս կը բաշխուի բոլորիս անխտիր, ան տարբեր է ստացուած՝ միւս բոլոր նուէրներէն: Աստուած մեզի կու տայ ամենաթանկարժէք նուէրը՝ Իր Միածին Որդին, որ բնութեամբ Աստուած էր՝ համագոյակից չօրը իր բոլոր յատկանիշներով:

Յիսուս Քրիստոսի Ծնունդը ամենագեղեցիկ վկայութիւնն է մեծ ճշմարտութեան մը, որ նուէրի իսկ իմաստն ու իսկութիւնն է տրուած՝ Իր փառքը առատաբաշխելով, ընծայուիլ՝ նուիրականը ընծայաբերելով, ծնիլ ծնունդը կենսագործելով: Քրիստոս կամովին Ինքզինք մերկացուց, մերկացաւ Իր աստուածային փառքէն, խոնարհեցաւ եւ յանձն առաւ մարդկային բնութիւնն ու մարդկային պայմանները եւ «Ծառայի» կերպարանք հագաւ ու հնազանդեցաւ չօր կամքին մէկ նպատակով՝ ազատելու մեզ ամբողջապէս մեղքի տիղմէն: Այս ընծայական կեանքէն, սակայն, երբեք չպակսեցաւ աստուածային փառքը, որ ծնունդով լուսաւորեց ամբողջ կեանք մը՝ նոր իմաստ տալով մարդկութեան կեանքին:

Եթէ համատեսական Աւետարանները բանանք եւ կարդանք Յիսուս Քրիստոսի ծննդեան պատմութիւնը, մեր առջեւ կը բացուի պատմութիւն մը, որ կարելի է կոչել Մեծ Աւետիսի պատմութիւն, Գաբրիէլ հրեշտակապետի միջոցով բարի լուրի աւետումը Սուրբ Կոյսին, որ «Աստուած քեզ հետ է... Դուն արժանացար Անոր շնորհքին» (Ղկ 1.28,30). շրջապակներու բարի լուրի աւետիսը հովիւներուն, որոնք դաշտերուն մէջ ականջալուր էին «Ձեր փրկիչը ծնաւ, որ Օծեալ Տէրն է» (Ղկ 2.11):

Երկնակամարի շողարձակ աստղի բարի լուրի ակտիսը արեւելքի մոզերուն, որոնց ճամբան հասաւ Բեթղեհէմ երկրպագելու նոր Արքային, արդարութեան Արեգակին, յաւիտենական Թագաւորին, Անսահմանելիին, որ զարմանահրաշօրէն խանձարուրի մէջ փաթթուած էր, մտորի մէջ դրուած եւ ժամանակի մէջ սահմանուած, արքունիքի փոխարէն՝ կենդանիներու բնակավայրի մէջ անդորրաւէտ:

Արդարեւ, կարելի է այս բոլորին մասին ընդմիջտ ընթերցել, անդադար խօսիլ, երկար մտածել եւ զարմանալ ու հիանալ գողտրիկ, բայց ամէնընծայ այս հիահրաշ Ծնունդի պատմութեամբ, որ այսօր մեր առջեւ կը բանայ երկու հիմնական խորհրդածական հարցեր.

Ա) Ինչպիսի՞ն էր Աստուածորդիին բնութիւնը:

Յիսուս Քրիստոս աստուածային նոյն բնութիւնն ունէր, ինչպէս Հայրը, եւ սակայն ժամանակի սահմանին մէջ, Ան խոնարհեցաւ ու մարդեղացաւ, ծնելով Սուրբ Կոյս Մարիամէն: Չկայ ակտի գեղեցիկ բացատրութիւն քան Առաքեալի բառերու ամբողջութիւնը, իբրեւ բանալի, «Քրիստոս ինք՝ տեսանելի պատկերն է աներեւոյթ Աստուծոյ» (կՂ 1.15): Անսահմանելին, որ սակայն սահմանուեցաւ մարդկային մարմնին մէջ: Այո՛, Ան մարդեղացաւ, ժամանակաւորապէս մերկացաւ Իր աստուածային փառքէն, բայց մնաց Աստուած եւ ստեղծիչը ամէն ինչի: Արարչագործութեան տէրը երկիր իջաւ, արարչագործութեան իմաստութիւնը մարդկային կեանք իջաւ, որպէսզի նորէն, վերահաստատել կորուսեալ դրախտը՝ մարդուն վերադարձնելով յաւիտենական բարութեան ու երջանկութեան օթեան, որովհետեւ «Անոր գոյութիւնը ամէն բանէ առաջ է, եւ ամէն բան իրմով գոյացած է» (անդ. 1.17, հմմտ. Յհ 1.2-3): Այս փառաւոր ծնունդը յաւիտենական է իր լոյսով եւ փառքով: Այդ լոյսն ու փառքը, գոր մարդկային աչքերը տեսան եւ մարդկային ձեռքերը շօշափեցին, եւ դարձեալ առաքեալին իսկ բառերով՝ «Որդին, Հօրը փառքին լոյսը եւ անոր էութեան ճշգրիտ պատկերը, որ իր խօսքին զօրութեամբ տիեզերքը կը պահէ, իր անձով մեր մեղքերը արբելէ ետք՝ երկինքի մէջ նստաւ Աստուծոյ Գերագոյն Ջօրութեան, աջ կողմը» (Եբր 1.3):

Բ) Ինչո՞ւ Աստուածորդին մարդեղացաւ:

Հարցը ինքնին մարդկութեան պատմութեան ամենամեծ խորհուրդն է՝ ումանց համար անըմբռնելի ու անիմանալի, իսկ ուրիշներու համար հաւատքի վկայութեան առհաւատչեայ եւ ճշմարտութեան իմացում: Յիսուս ծնաւ եւ մարդեղացաւ, բայց ոչ որպէս սովորական թագաւոր: Անոր ծննդեան ակտիսը մենաշնորհը չդարձաւ բժիշկներու, դայեակներու, պալատականներու, այլ կոյսի մը, հովիւներու եւ իմաստուններու: Խորհո՛ւրդը այս մարդեղութեան. ծնունդ մը, որ կը տրուի ո՛չ թէ երկրի մը համար, ո՛չ թէ ընտանիքի մը կամ թագաւորութեան մը, այլ՝ ամբողջ աշխարհին, ամբողջ մարդկութեան եւ Աստուծոյ թագաւորութեան:

Ծնաւ մանուկ մը, որուն անուան մէջ է իմաստը՝ աստուածային ծրագրին՝ «Անոր համար իսկ Ան (Աստուած) օծեց զիս եւ դրկեց՝ աղքատներուն ակտարանելու, սրտով բեկուածներուն բժշկելու, գերիններուն ազատութիւն քարոզելու եւ կոյրերուն տեսողութիւն» (Ես 61.1): Այս բոլորը ընելու համար անհրաժեշտ էր մերդ դառնալ մարդուն մարդկայնօրէն սորվեցնելու համար, անհրաժեշտ էր սահմանի մէջ մտնել՝ մարդկօրէն Աստուածութիւնը ցոյց տալու եւ հաստատելու, որ Աստուած երկինքն է, փիւժամանակ նսեւ երկրի վրայ:

Անոր թագաւորութիւնը յաւիտենական է, որ կրնայ միայն հաստատուիլ մարդկային հոգիներուն եւ սրտերուն մտօրին մէջ. «Ահա թէ ինչո՛ւ նաեւ Քրիստոս ամէն ինչով պէտք էր իր «եղբայր»ներուն նման ըլլար, որպէսզի կարենար ողորմած եւ վստահելի քահանայապետ մը ըլլալ Աստուծոյ քով, Աստուծոյ ժողովուրդին մեղքերը քաւելու համար» (Երբ 2.17):

Մէկ խօսքով՝ Յիսուս Քրիստոս, որպէս Աստուած մարդեղացաւ, որպէսզի կարենայ մեզ բարձրացնել Աստուծոյ:

Յիսուս Քրիստոս մարդեղացաւ, որպէսզի Իր կեանքը ընծայաբերէ եւ մեզ ազատէ, սրբէ եւ յաւիտենական կեանք պարգևէ:

Այս հրաշափառ Ծնունդը կոչ է եւ աստուածային պատգամ՝ այդ մեծ սէրէն բխող, որ յաւիտենական ուխտն է եւ խոստումը Աստուծոյ՝ Էմմանուէլ, Աստուած մեզ հետ...:

Այո՛, այս օրերուն անգամ մը եւս լսեցինք Հրաշափառ Ծննդեան աւետիսն ու աստուածային պատգամը, այնպէս ինչպէս հովիւներն ու մոզերը լսեցին: Սակայն, բաւարար չէ միայն լսել այդ բարի լուրը աւետիսը: Այո, կարեւոր է ստանալը, բայց առաւել կարեւոր է զայն տարածելը:

Եկէ՛ք միասնաբար տարածենք այդ բարի լուրը՝

ՔՐԻՍՏՈՍ ԾՆԱԻ ԵՒ ՅԱՅՏՆԵՑԱԻ, ԶԵԶԻ ԵՒ ՄԵԶԻ ՄԵԾ ԱԻԵՏԻՍ

Օրհնութեանք եւ սիրոյ զեռն ողորմելու՝

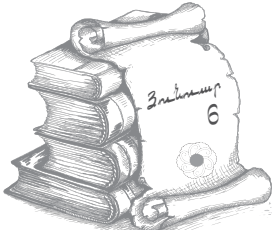
Աղօթաբար

ԲԱԲԳԷՆ ԱՐՔԵՂԻՍԿՈՂՈՍ

Առաջնորդ

Գանատայի Հայոց Թեմի

ՍՈՒՐԲ ԾՆՆԴԵԱՆ ԹՈՒԱԿԱՆԸ

Ընդհանուր Եկեղեցւոյ պատմութենէն ծանօթ է, թէ քրիստոնէական առաջին դարերուն բոլոր եկեղեցիները մէկ էին եւ աստուածաբանական ու գաղափարական տարբերութիւններ չունէին զանազան ազգերու եւ եկեղեցիներու միջեւ:

Հին եկեղեցիներ կանուխ թուականէն սկսան տօնել Քրիստոսի Ս. Ծնունդը, Հրաշափառ Յարութիւնը, եւ ապա եկեղեցին աւելի զարգանալով եւ տարածուելով սկսաւ աւելցնել տօներուն եւ Սրբոց յիշատակութեան օրերը: Հայց. Եկեղեցին կղզիացած չճաց, այլ մաս կազմեց ընդհանուր եկեղեցւոյ եւ ունի բազմաթիւ ոչ հայ Սուրբեր, որոնք կը տօնուին հին եկեղեցիներու կողմէ, եւ նոյն ատեն Ս. Գրիգոր Լուսաւորիչի տօնը կը կատարուի անոնց կողմէ:

Քրիստոնէական Եկեղեցին սկսաւ Տիրոջ Ս. Ծննդեան Տօնը կատարել Յունուար վեցին, բայց յետագային այդ թուականը փոխուեցաւ կարգ մը եկեղեցիներու կողմէ զանազան պատճառներով: Հայց. Եկեղեցին, որ մինչեւ այսօր խիստ արանդապահ եղած է Առաքելական Կանոններուն եւ Տրեզորական երեք ժողովներու որոշումներուն, տակաւին կը շարունակէ Քրիստոսի Ս. Ծննդեան Տօնը կատարել Յունուար վեցին:

Դ. դարուն Լատին Եկեղեցին սկսաւ Տիրոջ Ս. Ծննդեան տօնախմբութիւնը կատարել Դեկտեմբեր 25-ին: Նոյնպէս Յոյն Օրթօօքս Եկեղեցին Յունուար վեցը փոխեց Յունուար եօթի: Հայց. Եկեղեցին Քրիստոսի Ս. Ծննդեան եւ Սկրտութեան տօնախմբութիւնը կը կատարէ Յունուար վեցին միասնաբար, որովհետեւ ըստ արանդութեան երբ Քրիստոս երեսուն տարեկան հասակին մկրտուեցաւ Յովհաննէս Սկրտիչի ձեռամբ, Յորդանան գետին մէջ, իր ծննդեան տարեդարձին կը զուգադիպէր, որ է Յունուար վեցը: Լատին Եկեղեցին եւ Յոյն Եկեղեցին կը բաժնեն Քրիստոսի Ս. Ծննդեան եւ Սկրտութեան թուականը եւ կը կատարեն առանձնաբար: Այսպէս, լատիններ Քրիստոսի Սկրտութիւնը կը կատարեն Յունուար վեցին, իսկ Յոյներ՝ Յունուար 19-ին:

Հայոց Ս. Ներսէս Ծնորհալի Հայրապետը ոչ միայն իր աղօթքներով, հոգեւոր երգերով եւ շարականներով ճոխացուցած է Հայց. Եկեղեցւոյ ժամագիրքն ու Շարակնոցը, այլ մեծ ջանք կատարած է Հայ եւ Յոյն եկեղեցիները միացնելու: Ան Յունաց Ալեքս իշխանին իր մատուցած «Հաւատոյ Գիր»ին մէջ կ'աշխատի նոյնիսկ Աւետարանէն հաստատել, թէ Յիսուս Յունուար վեցին ծնաւ եւ ոչ թէ Դեկտեմբեր 25-ին: Ահա իր տուած բացատրութիւնը.-

Չաքարիա Քաւութեան Տօնին առթիւ Տաճար մտած էր խնկարկելու, որ կը հանդիպի Հրէից Թշրինի 10-ին, իսկ մեր Սեպտեմբեր 27-ին: Չաքարիա տուն չդարձած իր պաշտամունքի օրերը ասարտեց, որոնք էին 5 օր Քաւութեան Տօնին եւ 7 օր Տաղաւարահարաց Տօնին, ընդհանուր 12 օր:

Ուրե՛մն Եղիսաբեթի յղութիւնը եղաւ Հրէից Թշրինի 22-ին. (սկիզբ խնկարկութեան Թշրին 10 + 12 խնկարկութեան օրեր = 22 Թշրինի), իսկ մեր Հոկտեմբերի 9-ին: (Սկիզբ խնկարկութեան Սեպտեմբեր 27 + 12 խնկարկութեան օրեր = 9 Հոկտեմբերի): Ս. Կոյսի աւետումը եղաւ 6 ամիս ետք, ուրե՛մն Ապրիլ 7-ին եւ Քրիստոսի հրաշափառ Ս. Ծնունդը Յունուար 6-ին: (Ապրիլ 7 + 9 ամիս = Յունուար 6-ի) Տեսնել «Համապատում», Ս. Արք. Օրմանեան, էջ 20-21:

«Վարդապետութիւն Առաքելոց» գրքին նշանաւոր կանոններէն մին այսպէս կ'ըսէ.- «Կարգեցին Առաքելայքն եւ եղին հաստատութեամբ, եթէ եղիցի տօն (Ծննդեան եւ յայտնութեան Տեառն եւ) Փրկչին մերոյ որ է գլուխ եւ սկիզբ տօնից եկեղեցւոյ», որ Զ. Յունուարի ամսոյ ըստ յունարէն թուոյ (եւ մեծապէս խմբեցեն գտօնն զայն ցնծութեամբ եւ ուրախութեամբ, սաղմոսիւք եւ օրհնութեամբ, եւ երգովք հոգեւորօք, եւ ընթերցին զհրք Մարգարեականք եւ Առաքելականք), «Վարդապետութիւն Առաքելոց» էջ 305: (Փակագծին մէջ առնուածները չկան Աստրի բնագրին մէջ, այլ աւելցուած են հայ խմբագիրին կողմէ):

Իսկ Բար-Մալիքի կոչումն այսպէս է.- «Ս. Եփրեմ ասէ ի միում ի ճառիցն. Ի տասաներորդ ատուր յղութեան նորա, այսինքն Նիսան Ամսոյ, եւ ի վեցերորդ ատուր Ծնունդ Նորա, այսինքն Քանուն երկրորդ – Յունուար Ամսոյ» (նոյն, էջ 69):

Ս. Յովհան Ոսկեբերան Հայրապետ 386 թուականի Դեկտեմբեր 25-ին Անտիոքի իր ճառին մէջ «Ճառ ի Ծնունդն Յիսուսի Քրիստոսի», որ շատ նշանաւոր է Ծննդեան օրուայ խնդիրներու առնչութեամբ, յատկապէս կը խոստովանի թէ, տակաւին տասը տարի անցած չէ այն օրէն, երբ Արեւմուտքէն Անտիոք մուծուեցաւ Ս. Ծննդեան Տօնը Դեկտեմբեր 25-ին, բայց շատ ալ շուտ տարածուեցաւ: «Եւ ո՛չ տասն ամք են, յորմէ հետէ յայտնի եւ ծանօթական եղեւ մեզ այս օր...» կ'ըսէ Ոսկեբերան. (նոյն, էջ 70):

Կարնոյ ժողովին Ա. Կանոնը կը վճռէ, «Վասն մեծի Յայտնութեանն՝ զոր կարգեցին Առաքելայքն ի Հոգւոյ Սրբոյ ի Յունուարի Զ.ն, կատարել մեծ առաւելութեամբ ի փառս Աստուծոյ» (նոյն, էջ 72):

Սիփան Աւ. Քինյ. Մխսեան

ԱՄԱՆՈՐԻ ԽՈՂԵՐ

«Եւ զգենուլ զնոր մարդն՝ որ ըստ Աստուծոյն հաստատեալ է՝ արդարութեամբ եւ սրբութեամբ ճշմարտութեան» (Եփս. Դ. 24):

Ամանորը ժամանակացոյց մըն է, որ կը նմանի հորիզոնի: Հորիզոնը մեր աչքերուն առջեւ պարզուող երկինքին ու երկրին միացման գիծն է: Այնպէս ալ Ամանորը հին եւ նոր տարեշրջաններու միացման ժամանակն է, ուրկէ անդին կը սկսի նոր հանգրուան մը:

Հորիզոնին ուղղութեամբ եթէ քալենք մեր ետին կը թողունք միջոցը, իսկ մեր աչքերուն դիմաց կը պարզուի միշտ միեւնոյն գիծը: Հորիզոնէն անդին կարելի չէ տեսնել, բայց յառաջացումով կը կոխկոտենք կ'անցնինք պահ մը մեզի անտեսանելի եղող հողամասը: Այս անգամ մեր անցած ճանապարհը կը դառնայ անտեսանելի:

Ժամանակն ալ ատոր կը նմանի: Ամէն վայրկեան դէպի նորը կ'ուղղենք մեր աչքերը եւ կ'ընթանանք դէպի յառաջ, մեր ետին եւ անտեսանելի թողլով հինը:

Ժամանակին սահիլը կը տեսնենք արեւադարձով եւ կը զգանք մեր կեանքով:

Ամէն օր կը համոզուինք, թէ երեկուան մարդը չենք: Բան մը կը փոխուի մեր մէջ, եւ բան մը կը պակսի մեր ներքէնէն:

Ուստի ժամանակը կը նմանի զօրաւոր յորձանքի մը, որ մեզ կը քշէ կը տանի հակառակ մեր կամքին:

Աշխարհ գոյութեան եկաւ ստեղծագործութեամբ: Ամէն ինչի սահմանուած սկիզբ մը եւ վախճան մը: Համարուած ժամանակն ալ ունեցաւ իր սկիզբն ու իր կանոնները եւ պիտի ունենայ իր լրումը:

Ժամանակէն առաջ կար անժամանակ ժամանակ մը, այսինքն՝ անսկիզբ յաւիտենականութիւն: Կը շարունակուի յաւիտենականութիւնը եւ ժամանակին վերջանալէն ետքն ալ յաւիտենականութիւնը պիտի շարունակուի անվախճանօրէն:

Ուստի ժամանակը յաւիտենականութեան մէջտեղ գոյութիւն առաւ, աշխարհային հանգրուան մը կ'ազմելու համար:

Ո՛վ է տէրը յաւիտենականութեան: Անսկիզբ եւ անվախճան, ամենակարող եւ ամենաբարի Աստուածն է, որ ոչինչէն ստեղծեց համագոյքը:

Ժամանակը սահմանուեցաւ աշխարհին եւ մարդուն կեանքին համար, որպէսզի այս վերջինը ինքզինք ճանչնայ, Աստուծոյ նմանի եւ ժառանգէ յաւիտենականութիւնը:

Ժամանակին նման մարդն ալ ունի իր կեանքի հանգրուանները: Մանկութիւն, պատանութիւն, երիտասարդութիւն, հասունութիւն եւ ծերութիւն:

Այս բոլորը մարդուն տրուած է, որպէսզի ձեռք ձգէ փորձառութիւն:

Յիշուած մարդկային կեանքի հինգ հանգրուանները իրարու չեն նմանիր: Մէկը միւսէն կը տարբերի մարմնով, մտքով, զօրութեամբ եւ փորձառութեամբ:

Մարդը որպէս մարմնաւոր էակ դրուած է աշխարհին մէջ, անոր բարիքները վայելելու համար:

Որպես մտաւոր էակ, ան աշխարհի վրայ իշխան դրուած է զայն կառավարելու, շինելու եւ քաղաքակրթութիւնը յառաջացնելու համար:

Իսկ որպէս հոգեկան էակ անոր պաշտօնն է երկինքի եւ երկրի միջեւ յարաբերութիւն պահել եւ Աստուծոյ մօտենալով հորիզոն մը կազմել:

Արարիչին հետ հաղորդակցութեան մէջ մտնելու միջոցը մարդկային հոգեւոր զօրութիւնն է: Նկատի առնելով որ Աստուծոյ էութիւնը եւ նկարագիրը սուրբ են, հետեւաբար մարդն ալ իր էութեամբ պէտք է սրբանայ, որպէսզի կարենայ ամենասուրբին մերձենալ:

Ժամանակը կը թաւալի, անցնողը կը հիննայ, պատմութեան կ'անցնի ու կը դիմաւորենք նորը: Այս պատճառաւ նոր ժամանակին հետ մարդն ալ անհրաժեշտաբար պէտք ունի նորոգուելու, մա'նաւանդ հոգեւորապէս եւ մտաւորապէս, ինչպէս Ամանորի առիթով կը նորոգուի հագուստեղէնով:

Նորոգուելու դասը գեղեցկահիւս կերպով կը պատկերացնէ Պօղոս սրբազան առաքեալ հետեւեալ խօսքերով. «Դուք պարտիք մերկանալ ձեր վրայէն հին մարդն իր առաջին կենցաղակերպով, այն որ ապականած է խաբեպատիր ցանկութիւններով, եւ նորոգուիլ ձեր բնական հոգիով, հագնելով նոր մարդը, որ համաձայն Աստուծոյ պատկերին՝ ստեղծուած է արդարութեամբ եւ ճշմարտութեան սուրբ նկարագիրով» (Եփես. Դ. 22-24):

Տարուան ընթացքին կը հիննան ու կ'աղտոտին մեր հագուստներն ու լաթերը: Ո՞րքան գուրգուրանքով մաքրել ու նորոգել կու տանք զանոնք: Եւ ո՞րքան հոգ կը տանինք մեր մարմիններու մաքրութեան, զանոնք զարշահոտութենէ եւ հիւանդութիւններէ զերծ պահելու համար:

Արդեօք ո՞րքան կը գուրգուրանք մեր հոգիներուն վրայ, որ անհամեմատելի առաւելութիւններ ունին մեր մարմիններուն վրայ:

Բժիշկներ անպէտ դարձած եւ ամբողջ մարմինը թունաւորելու ենթակայ մեր ախտավարակ ձեռքերն ու ոտքերը՝ մեր յօժարակամութեամբ կը կտրեն ու կը նետեն, մարմինին փացած մասը փրկելու համար: Հոգին պարունակող մարմնին եթէ այդքան հոգ կը տանինք, ինչո՞ւ անոր մէջի թանկագին արժէքին հանդէպ յաճախ անտարբեր կը ծսանք:

Եթէ ժամանակը մեծ դեր կը կատարէ մեր մարմնին վրայ, նոյն ժամանակը առաւել դեր չի՞ կատարեր մեր հոգիին վրայ:

Ամէն հաւատացեալ համոզուած է, որ մարմինը մեր ժամանակաւոր կերպարանքն է, իսկ հոգին՝ մեր մշտնջենական էութիւնը կը կազմէ:

Ուստի չ'արժէ ը, որ Ամանորի առիթով նորոգուինք, հին մարդը հին ժամանակի հոսանքն ի վար ձգելով եւ նոր ժամանակով նոր մարդը զգենունք եւ աստուածային շնորհներով զարդարուինք:

Ամերիկա վագքի երկիր է: Ամէն մարդ՝ ամէն ինչ լքած՝ դրամի եւ հաճոյքի ետեւէն կը վազէ: Շատոնց դադրած է մեր տուններուն մէջ Ս. Աւետարանի ընթերցումը: Մեր եկեղեցի յաճախելն ալ պատահական երեւոյթ է հայահոծ այս գաղութին մէջ:

Ազգովին սկսանք սիրել թեթեւը եւ հաճոյալին: Մոռցանք, թէ մեր Ս. Եկեղեցին ո՛չ միայն մեր Աստուծոյն տունն է, մեր Քրիստոսի Խորհրդական Մարմինն է, մեր մշակոյթին կեդրոնն է, մեր նախահայրերուն հոգիներուն եւ բարբառին ներկայութիւնն է, այլեւ մեր հոգիներուն փրկութեան լաստը, մեր խիղճերուն անդորրութեան տաճարը, մեր հաւատարմութեան ուխտավայրը եւ մեր ազգապահպանութեան ամրապինդ խարիսխը:

Մեր նեղ օրերուն, ո՛չ հին եւ ո՛չ ալ նոր ժամանակները կրցան քանդել զայն, որովհետեւ չկրցան մեր հոգիներուն մէջ մարել հաւատքի կրակը: Իսկ մեր խաղաղ կեանքին մէջ մենք կը ջանանք մարել այդ անմար բոցը մեր հոգիներէն, չլսելու համար Աւետարանի պատգամը եւ մեր նախնեաց մեծաւքանչ աւաչը:

Ամանակը կամ ժամանակը հզօրագոյն ոյժն է այս աշխարհի վրայ: Ամէն ինչ կ'ալէ ու կը տանի: Եթէ անցեալին չկրցաւ մեզ տանիլ, պատճառը այն է, որ ապառաժի նման կանգնեցանք անոր առջեւ: Իսկ այսօր յարդի շիւղի չափ թեթեւցած ենք մեր հաւատքով եւ անտարբեր ենք մեր սրբութիւններուն եւ մեր դարաւոր ու փառաւոր մշակոյթին հանդէպ:

Հետեւաբար, Ամանորը թող առիթ մը ըլլայ մեզմէ իւրաքանչիւրին համար հոգեպէս նորոգուելու, նոր մարդ դառնալու եւ հաճելի ըլլալու Աստուծոյ, առաքինազարդ կեանք ապրելով եւ մեր սրբութիւններու պահպանութեան նախանձախնդիր ըլլալով:

Ամանորի առիթով մեր աղօթքն ու մաղթանքն են, որ Խաղաղութեան Իշխանը տիրէ մեր հոգիներուն, լուսաւորելու համար մեր միտքերը, որպէսզի կարենանք օգտագործել ժամանակը, ի խնդիր վեհ նպատակներու եւ մեր ազգային-եկեղեցական պահպանութեան:

Բարգէն Աւ. Քինյ. Մագաւուտեան

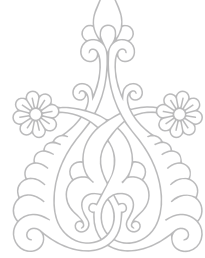

Ժողովուրդ
ձեռք տա սգանդեղիք,
որ յայսմ առաք
յայտնեցաւ,
հովիթն արժեան
ընդ հրեղուսակաւ,
տանն աստուծոյ
արհամարհի:

Օրհն

Նոր արժանիք ի
Քերթեհէ՛մ զարագիք
Որդիք ճարտական
արհնեցե՛ղ,
յի վասն ձեր
ճարճանայաւ:

ԱՍՏՈՒԱԾԱՇՈՒՆԶԻ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԻՒՆԸ

Ինչպես գիտենք, լեզու, գրականություն եւ մշակոյթ անհրաժեշտ նախադրեալներ են ժողովուրդի մը իբրեւ ուրոյն ազգի գոյութեան: Աղբիւրները կը վկայեն, որ հայ ժողովուրդը, դեռ մինչեւ գիրերու գիտը այդ տուեալներն ունէր, բացառութեամբ սեփական գիրի: Այս վերջինիս շուրջ կան տարակարծութիւններ. որոշ մասնագետներ, հակուած են ենթադրելու նախընթաց դարերուն առկա գիրի մը գոյութիւնը՝ հիմք ընդունելով գրաւոր դպրութեան արշալոյսին յօրինուած երկասիրութիւններու լեզուի զարգացման բարձր մակարդակը: Առաւել տարածուած է այն կարծիքը, թէ նախամետրոպեան շրջանի հայերէնն ունեցած է սոսկ բանաւոր գործածութիւն, քանի որ հակառակը հաստատող վկայութիւններ չկան: Այս տեսակէտի կողմնակիցներու համար հաւանական թուի օտար այբուբեններու գործածութիւնը, մասնաւոր յունարէնի եւ ասորերէնի, յատկապէս քրիստոնէութեան ընդունումէն ետք, եբբ լայն կիրարկութիւն կը ստանայ այդ լեզուներով շարադրուած եկեղեցական գիրքերը: Անառարկելի է, որ այբուբենի ստեղծումով էր, որ հիմքը դրուեցաւ հայ ազգային գրաւոր դպրութեան: Վերջինիս շնորհիւ, մեր գրականութիւնը թեւակոխեց նոր, նախկին բանաւոր գրականութենէն բոլորովին տարբեր շրջան մը՝ զարգանալով ինքնատիպ ձեւով:

404-405 թթ. տեղի ունեցած գիրերու գիտին անմիջապէս յաջորդած կրթական շարժման առաջին եւ կարեւորագոյն քայլը պիտի ըլլար պատրաստել մասնագետներ, որոնք իրականացնէին լեզուի ուսուցումը եւ գրականութեան ստեղծումն ու զարգացումը ճիշդ նպատակային ձեւով: Ահա թէ ինչու Մեսրոպ Մաշտոցն ու Սահակ Պարթեւը իրենց լաւագոյն աշակերտները դրկեցին Եդեսիա եւ Յունաց կողմերը, որպէսզի անոնք ծանօթանան յիշեալ վայրերու գրական-եկեղեցական մշակոյթին, միաժամանակ տիրապետեն թարգմանական արուեստին: Հարուստ գիտելիքներ ու հմտութիւն ձեռք բերելէ ետք, հայրենիք վերադարձած այդ աշակերտներուն շնորհիւ արագօրէն զարգացաւ ու լայն ծաւալ ստացաւ գրական վերելքը, ծնունդ տալով բազմաթիւ երկասիրութիւններու:

Ինչպէս բոլոր նոր սկսող գրականութիւնները, ազգային մեր մատենագրութիւնը եւս սկզբնապէս կը զարգանար թարգմանական ուղղութեամբ: Գրականութեան զարգացման այս առաջին շրջանին շատ մեծ էր թարգմանիչներու դերը: Մեսրոպ Մաշտոցի կենսագիր Կորիւնի գիրքին մէջ իբրեւ թարգմանիչ կը յիշուին Մաշտոցի աշակերտներէն Յովհան Եկեղեցացին, Յովսէփ Պաղնացին, Եգնիկ Կողբացին, ինքը՝ Կորիւնը եւ շատ ուրիշներ: Թարգմանել բառը, որ ընդհանրապէս կը նշանակէ մէկ լեզուով գրուածը վերածել ուրիշ լեզուի, ունի նաեւ մեկնաբանելու, բացատրելու իմաստ: Մովսէս Խորենացին, ակնարկելով դեռ մինչեւ գիրերու գիտը Գողթան գաւառին մէջ Մաշտոցի ծաւալած գործունէութեան, անոր կը յիշէ իբրեւ ընթերցող եւ թարգմանիչ: «Ընթերցող» որակումը կը տրուէր այն անձերուն, որոնք ունենալով գեղեցիկ ձայն ու արոգանութիւն, եկեղեցիին մէջ կը կարդային Սուրբ Գիրքը, իսկ «թարգմանիչ»՝ այդ նոյն Սուրբ Գիրքի մեկնիչն էր, որ տեղւոյն վրայ,

կարդացածի բովանդակությունը բանաւոր կը բացատրէր հայերէնով, քանի որ ժողովուրդը չէր հասկնար յունարէնով կամ ասորերէնով կատարուող եկեղեցական արարողությունը: Բնագիրը մեկնաբանելու, բացատրելու այս ձեւը, բնականաբար, այբուբենի ստեղծումէն ետք այլեւս չէր կիրարկուէր:

Չայերէն թարգմանական գործերու առաջինն ու ամենակատարեալը աստուածաշունչն է: Օտարակեզու գրականութեան մէջ գործածուած Bible – գիրք բառի փոխարէն միայն հայերը գործածած են Աստուածաշունչ անունը՝ հիմք ընդունելով այն, որ հեղինակները եղած են առաքեալներն ու մարգարէները, որոնք գրած են Աստուծոյ ներշնչումով: Աստուածաշունչը կը բաղկանայ երկու բաժիններէ. –

ա) Հին Կտակարան

բ) Նոր Կտակարան

Հին Կտակարանը կը բովանդակէ 39 գիրք. ան գրի առնուած է տարբեր ժամանակներ (Շ.-Բ. դարերուն Ն. Ք.), ու շարադրուած է հին եբրայերէնով, մասամբ նաեւ արամերէնով: Նոր Կտակարանը կը բովանդակէ 27 գիրք. գրի առնուած է Ա. դարու երկրորդ կէսին, մինչեւ Բ. դարու վերջը. հիմնական մասը շարադրուած է հին յունարէնով:

Հին Կտակարանը պահպանուած է երկու խմբագրութեամբ՝ հին եբրայերէնով գրուածն ու յունարէն «Յօթանասնից»-ը: Յունարէն այս բնագրի մասին պահպանուած է հետաքրքրական հետեւեալ տեղեկությունը. Պտղոմէան թագաւորներու օրով Եգիպտոսի մայրաքաղաք Աղեքսանդրիան, որ հռչակուած էր իր գրադարանով, ունէր 700.000 գիրք: Պտղոմէոս Բ. եղբայրասեր (Ֆիլատելֆոս) թագաւորի ժամանակ (Գ. դար՝ 284-295 Ն. Ք.) գրադարանապետը կը խնդրէ թագաւորէն, որ գրադարանին համար թարգմանել տայ հրեաներու կրօնի գիրքը: Պտղոմէոս կը դիմէ հրեաներու Եղիազար քահանայապետին, որպէսզի իրեն ղրկէ հրեայ յունագէտ բաբբիներ եւ Աստուածաշունչի ընտիր օրինակ մը: Այդ մասնագետներն Աղեքսանդրիոյ մէջ գիրքը պետք է թարգմանէին եբրայերէն յունարէնի: Խնդրանքը կը կատարուի: Կը ժամանեն 72 գիտնական ծերունիներ, բերելով Աստուածաշունչի եբրայական ընտիր օրինակ մը: 74 օրուան մէջ թարգմանությունը կ'աւարտի եւ իրարու հետ համեմատելով կը կազմուի վերջնական բնագիրը, որ յայտնի է «Յօթանասնից» անունով: Աւանդությունը կ'ըսէ, թէ թագաւորը բաբբիներէն իւրաքանչիւրին տրամադրած էր առանձին խուց մը, որով անոնք չէին կրնար հաղորդակցիլ իրարու հետ: Երբ իրենց գործը կը վերջացնեն ու կը համեմատեն կատարուած թարգմանությունները, կը նկատեն, որ անոնք միանման են:

Այս ավանդությունը ցոյց կու տայ, թէ թարգմանությունը կատարուած է մեծ խնամքով ու ճշգրտութեամբ: Անմիջապէս կ'ընդօրինակուի ու կը տարածուի արագօրէն: Ժամանակի ընթացքին, ընդօրինակողներու մեղքով, կը կատարուին շատ աղաւաղումներ: Գ. դարուն, յոյն եկեղեցւոյ նշանաւոր հոգեւորականներէն Ռոզգինէսը, բազմաթիւ օրինակներու համեմատութեամբ կը կազմէ ստոյգ բնագիր մը: Վերջինս, սակայն, խիստ գիտական ըլլալով, անյարմար էր ընթերցանութեան համար: Դ. դարուն, Եւսեբէոս Կեսարացին հիմք ընդունելով Ռոզգինէսի կազմած բնագիրը, ինք եւս կը կազմէ նոր եւ ընտիր օրինակ մը, որուն հաւատարիմ մէկ նմոյշը կը պահուէր Պոլսոյ արքունի գրադարանը. այդ բնագիրը կը կոչուէր Պաղեստինեան օրինակ, որ բոլոր յոյն եկեղեցիներուն մէջ մեծ յարգ ու կշիռ կը վայելէր եւ անկէ է, որ կ'ընդօրինակէին ու կը տարածէին:

Կորինը իր գիրքին մեջ չ'ըսեր, թե ո՛ր լեզուէ կատարուեցաւ Աստուածաշունչի առաջին հայերէն թարգմանութիւնը: Կ'ենթադրուի, թէ նախնական թարգմանութիւնը կատարուած էր ասորերէնէ: Այնուհետեւ Կորին կը պատմէ, թէ գիրբերու գիտէն ետք Մաշտոցն ու Սահակը իրենց աշակերտներէն Ղեւոնդէան ու զինք՝ Կորինը կը դրկեն Յունաց կողմերը յանձնարարելով այնտեղէն բերել Աստուածաշունչի ընտիր օրինակներ: Աշակերտները, որոնց յետագային կը միանայ նաեւ Եզնիկը, աւելի ուշ կ'անցնին Կ. Պոլիս ու այնտեղէն կը վերադառնան հայրենիք, իրենց հետ բերելով եկեղեցական հայրերու գրութիւններ, Նիկիոյ (325թ.) եւ Եփեսոսի (431թ.) ժողովներու Կանոնները, նաեւ Աստուածաշունչի ընտիր օրինակ մը. անշուշտ, այդ Եօթանասնից կոչուած յունարէն լաւագոյն թարգմանութեան «Պաղեստինեան» վերը յիշուած բնագրի մէկ օրինակն է եղած: Վերջինիս հիման վրայ Սահակ Պարթեւ կաթողիկոս, որ երկար տարիներ զբաղած էր Աստուածաշունչի թարգմանութեամբ, իր բազմաշնորհ աշակերտ Եզնիկ Կողբացիի անմիջական աշակցութեամբ, նաեւ ուրիշներու օգնութեամբ, կը վերանայի, կը ճշգրտէ ու կ'ամբողջացնէ զայն, շուրջ 30 տարիներու ընթացքին: Այս թարգմանութիւնը, որ կը գործածուի մինչեւ այսօր, բարձրագոյն գնահատանքի արժանացաւ հայ թէ օտար շատ մասնագէտներու կողմէ ու կոչուեցաւ «Թագուհի թարգմանութեանց». գնահատական մը, որ նկատի ունի, նախ եւ առաջ, թարգմանութեան ճշգրտութիւնն ու իմաստի հարազատ վերարտադրութիւնը, նաեւ լեզուի ու ոճի գեղեցկութիւնը, վեհութիւնը: Սահակ Պարթեւն ու իրեն աշակցող աշակերտները, որոնք հմուտ էին հայ եւ յոյն լեզուներուն, կրցած էին ոչ միայն թափանցել նիւթի խորքն ու տալ ճշգրիտ իմաստը, այլեւ, ըստ էութեան հայացնել բնագիրը:

Արմինէ Քեօշկերեան

THE FIRST PUBLICATION OF THE ARMENIAN HOLY BIBLE (1666 – 2016)

In the history of nations a major factor in the development and perpetuation of culture has been the art of printing. Prior to its development, the written language was necessarily limited to the few individual scholars who prepared and transcribed by hand the living culture of a nation. Following the arrival of the art of printing, the written word was multiplied and refined to spread manuscripts and books among vast numbers of people. And it is largely due to this development that many valuable books containing the major works of earlier periods have been saved from loss and extinction. Therefore the invention of the printing process is considered by many as a grace ordained by divine guidance.

Fische, the rector of the Paris National University, mentions in a letter in 1470; “As has been told, a man lives not far from Meintz by the name of Johann Gutenberg who has invented the art of printing. This man is worthy of being praised by heavenly glory for all the arts and languages that benefit from books”. It can truly be said that the arrival of the printing process revolutionized the intellectual progress of mankind.

Although Gutenberg perfected the art of printing, yet it is generally recognized that the very first example of printing occurred in China. It was early in last century that the oldest book printed on wood was discovered in China, in the province of KANSU, in 1900. This historic book dates back to the year 828, and deals with the memoirs of the parents of the publisher: DOUANG CHIEI.

The Chinese are also credited with developing the first printing by moving letters as created by Pu Cheng in the years 1041-1049.

But it was Gutenberg who turned the printing process into a tool for public use or misuse depending upon the intentions of the publisher or author.

The Armenians were quick to recognize possibilities in the Art of Printing. Considering their distance from the European Continent, they succeeded in publishing the first Armenian book entitled BARZADOOMAR, only 57 years after Gutenberg's invention, Ironically, this book was published by an Italian named ZVAN ANDREI, in Venice, in 1512.

An Armenian, named HOVHANNES ANGURANTZI, mentioned in Latin sources as HOVHANNES MOLINOSS, became interested in 1642 in printing the Holy Bible in the Armenian language. To fulfill his plan Hovhannes departs for Rome and applies to the Latin Council of the Dissemination of Faith for permission to print the Bible in the Armenian language. To reinforce his request, Hovhannes threatens to go to Holland to fulfill his wishes if the Roman Fathers do not see fit to grant him permission. This added “incentive” seemed to be convincing and it was agreed that the Armenian Bible may be printed in Rome, if for no better reason than to avoid the “Heretics of Holland” from fulfilling the job.

It takes Hovhannes Anguratzi four years of preparation and anguish to create an authentic manuscript.

Material had to be brought from Nakhitchevan by Dominican Brothers who had translated from VULGATA into Armenian.

Unfortunately, in the end, the Roman Authorities did not allow the printing and the project was dropped. Hovhannes goes on to Venice to publish two books in Armenian in 1642; the Psalms of David and Jesus The Son by Shnorhali.

Another attempt at printing an Armenian Bible was made a few years later. On the advice of Bishop Khatchadour Gesaratz, a vartabed named HOVHANNES was sent to Europe to learn the art of printing. The intention was to found a printing press in the AMENAPRGITCH MONASRETY near Nor Chugha (New Julfa); this was realized in 1640. Although in primitive form, this press published HARANTZ VARK in the same year.

Making use of letters of different sizes, the vartabed published the psalms in Rome, and returned to Nor Chugha, where, in 1647, he published BARZADOOMAR of AZARIA. Then he undertook the printing of the Bible, his main dream, which, alas, was discontinued because of a feud nursed against him; and he left for Etchmiadzin.

The third trial to print the Armenian Bible was made by DEACON MATEOS DZARETZI. Having a full knowledge in the art of drawings and inscriptions, he was sent to Europe by Catholicos Hagop for the express purpose of mastering the secrets of the printing process. Dzaretzi settles in Amsterdam and in 1660 publishes JESUS THE SON. This Armenian printing press in Amsterdam is mentioned by Dutch historians.

Confronted with financial difficulties Deacon Mateos asks for help from local Armenian merchant by the name of Ghletchentz Avedis, the brother of Voskan Vartabed. Through the help of this merchant the project of printing the Armenian Bible commences at last. However, the Armenian merchant attaches a condition to his donation; the printing press must become the possession of Etchmiadzin and the St. Sarkis Monastery following the completion of the Bible.

But the project was once again delayed by the unexpected death of Mateos Dzaretzi in 1661. Avedis takes control of the Armenian press together with a local religious leader, Garabed Vartabed. They publish JAMAKIRK in 1662. The merchant asks for his brother Voskan Vartabed to come to Amsterdam to complete the printing of the Bible. Voskan Vartabed arrives and immediately sets out to complete the work. He orders new letters to decorate the Bible and adorns the pages with illustrations. And finally Voskan Vartabed was immortalized for the fulfilment of the great dream: THE PUBLICATION OF THE ARMENIAN BIBLE.

He continues to work for four years and publishes a whole array of books such as: Saghmos, Keraganutune, Christoneagan, Jamakirk, Aghotamadootz, Mashdotz, Aghoosakirk, Ashkharakrootune khorenatsvoy, Nor Gdagaran, Arakel Badmitch, Tzainkagh and others.

Voskan Vartabed departs from Amsterdam to settle in Marseille, France, where he dies in 1674. As to the facts of Voskan's death the historian LEO writes.

"If it is necessary that each pioneering work had its martyrs, we can consider Voskan Vartabed as such a man. He was the first Armenian to create regular and continuous order for printing. He was the first Armenian publisher with a wider view of life by printing books not only for the religious services but also for the merchants and the general public. And of greater importance, Voskan Vartabed prepared a new generation of Armenian publishers to continue the work".

Papken Topjian

Տէր, լո՛յս իմ եւ կեանք իմ,

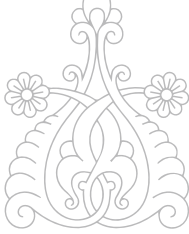

Տէ՛ր, լո՛յս իմ եւ կեանք իմ,
 Տէ՛ր, լո՛յս իմ եւ կեանք իմ, այժմ եւ յաւիտեան:
 Իսկ ես ահա տակաւ-տակաւ կ'անհետանամ՝
 Մաշեցնելով լոյսը աչքիս, թելը կեանքիս,
 Խորտակուելով վիհերի մէջ խաւարային:
 Քամուն տալով երազանքներն իմ անկատար,
 Խամրած սիրուս խորշոմները աղեհառայ՝
 Կը հեռանամ՝ լքուած իբրեւ հիւթաքամ ճիռ
 Քուրմերից այն մանրախնդիր եւ անհանճար:
 Գուցէ դառնամ բազում անգամ անարգ փոշի,
 Այդուհանդերձ իմ խոհերի տաք անկիւնում
 Դու կը մասս որպէս իմ լոյս, իմ կեանք եւ յոյս,
 Տէր բարերար ե՛ւ քուրմերի, ե՛ւ համայնի:
 Ու չես թողնի, որ ես մսամ յաւետ փոշի,
 Եւ մի օր էլ ոտքի կ'ելնեմ վերակենցաղ,
 Սուրբ շնորհիդ վեհասլաց թելերի տակ՝
 դառնալով տաղ՝ քաղցր, թովիչ ու տենչալի:

Յակոբ Արք. Գլրննեան

ԱՐԾԱԼՈՅՍԸ ԱՆՊԱՅՄԱՆ ԵՐԵՒՆԱԼՈՒ Է

Հայ ժողովուրդը կենսաւեր ժողովուրդ էր եղած է: Քաղաքական ծանր պայմաններու մէջ անգամ «լոյսի հայրենիք», «լոյսի հայրենիք» երգած է եւ այդ երազանքներով ալ ապրած ու ստեղծագործած է:

«Լոյս» կամ «արեւ» բառերը յատուկ նշանակութիւն ունեցած են հայ ժողովուրդին համար: Ժողովուրդը կ'ըսէ.- «արեւիդ մեռնեմ», «արեւ տեսնես», «արեւ հասակին մահացաւ» եւ կամ «արեւ ըլլամ քեզի համար»:

Լոյսի ու արեւի պաշտամունքը հայ ժողովուրդին մօտ սկսած է հեթանոսական շրջանէն: Արեւը խորհրդանիշն էր կեանքի, բարութեան, սիրոյ, կենդանութեան, կրակի եւ ուժի: Ահա թէ ինչո՞ւ քաջութեան ու մարտի աստուած Վահագնը «հուր հեր ունէր եւ աչկունքն էին արեգակունք»: Հեթանոսական հայերու մօտ Սիհրն էր արեւի աստուածը, որ փեւնոյն ժամանակ կրակի աստուածութեան խորհրդանիշն էր:

Քրիստոնէական շրջանին, երբ կործանեցան բոլոր հեթանոսական մեհեանները, դադրեցաւ նաեւ արեւի պաշտամունքը: 5-րդ դարու մեծանուն մատենագիր փիլիսոփայ Եզնիկ Կողբացի իր «Եղծ Աղանդոց»-ով կը հերքէ արեւի աստուածութեան գաղափարը եւ ճշմարիտ քրիստոնէական պատկերացում կը փոխանցէ իր հաւատակիցներուն, լուսաբանելով, թէ արեգակի պաշտամունքը մեղք է եւ ի գուր, որովհետեւ արեգակը իբրեւ ծառայ կանչուած է ընելու այն սպասատրութիւնը, որուն համար ինք նշանակուած է:

Քրիստոնէութեան մուտքով թէիւ հայ ժողովուրդը լիովին դադրեցաւ արեւն ու արեգակը պաշտելէն, սակայն չդադրեցաւ «արեւ», «արշալոյս», «արեգակ» բառերու յաճախակի կրկնութենէն եւ ինչու չէ փառաբանելէ, բայց այս անգամ որպէս Աստուծոյ հրաշալի մէկ ստեղծագործութիւն: Ներսէս Շնորհալիի շարականները լուսազոյնս կը փաստեն այն միտքը.- Առաւօտ Լուսոյ, Արեգակն արդար Առ իս լոյս ծագեալ:

Շնորհալիի համար արեգակը արդար է եւ բոլորին անխտիր շոռայօրէն լոյս կը բաշխէ:

«Լոյսը» քրիստոնէական հասկացողութեամբ խաղաղութեան խորհրդանիշն է նաեւ: Ահա թէ ինչո՞ւ ժողովուրդը կ'աղօթէ ննջեցեալներուն հոգիներուն համար. «մշտնջենաւոր լոյսը ծագի անոնց վրայ, որպէսզի անոնք հանգչին խաղաղութեամբ»:

Միջնադարու տաղերգուներէն Կոստանդին Երզնկացի մեծ վարպետութեամբ կը ներբողէ առաւօտեան արշալոյսը. ...Թէ ինձ կեանք կամ խնդութիւն Բաժին կայ ի դուռն ի սիրուն, Մէկ պահու սերն ի սրտէ՝ Թող լինի ինձ յառաւօտուն:

Երզնկացին «լոյս»ին մէջ ո՛չ միայն կեանքի եւ սիրոյ իմաստն է, որ կը գտնէ, այլ մաքրութեան խորհրդանիշ՝ զայն համեմատելով առաւօտեան պայծառ ու մաքուր օդին հետ:

Տեսէ՞ք թէ Երզնկացիի գործերուն մէջ որքան «լոյս»ի նուիրուած քերթուածներ կան. « Պատկեր Լուսատես », «Լուսին Սուրաքով Լոյս », « Զինչ Արեգակն Լոյս », « Աչերու Լոյս », «Լուսեղէն Լոյս » ...եւայլն:

Եւ այսպէս արեւն ու լոյսը երգեցին գրեթէ բոլոր հայ բանաստեղծները: Անոնք իրենց քերթուածներուն մէջ արեւը ծառայեցուցին ըստ իրենց նպատակներուն: Արեւը մերթ հանդէս եկաւ որպէս պայքարի հրահրող ուժ, մերթ բնութեան հրաշալիք, մերթ սիրոյ խորհրդանիշ եւ մերթ որպէս կեանքի աղբիւր: Ահա այսպիսին էր արեւը Լեւոն Շանթի «Հին Աստուածները» թատերգութեան մէջ: Շանթի համար եթէ «ճովը սիրտն է բնութեան», ապա հեթանոսական պաշտամունքի առարկայ արեւը “կեանքի աղբիւրն է”:

Կարգ մը գրողներու մօտ «լոյսը» եղած է նաեւ փրկութեան խորհրդանիշ: Դառն բախտով անհանգստացող եւ մարդկութեան համար լոյս փնտռող Վարուժան կ'երթայ որոնելու արդարութեան եւ ազատութեան բանալիները. «Ու ես կ'երթամ դէպի աղբիւրը լոյսին»:

Սիւսանթօ նոյնպէս իր «Արշալոյսները» քերթուածին մէջ կը նկարագրէ, թէ ինչպէ՛ս մայրերը, իրենց մանուկները «առաւօտին ճառագայթներուն խորը մկրճելով», զանոնք ազգին կ'ընծայաբերեն՝ «Աստուածային լոյսերուն մէջ մկրտելու համար...», իսկ ժողովուրդը բոլորը մէկ «Արշալոյսի երագով բռնկած են»:

Համիտեան ջարդերուն եւ ծանր հալածանքներուն յաջորդող տարիներուն՝ Սիւսանթօ ռոմանթիք շունչով մը պայքարի կոչ կ'ուղղէ հայ ժողովուրդին՝ ընդդէմ մարդկային կեղծ արդարութեան եւ վայրագութիւններուն, քաջ գիտակցելով որ «Արշալոյսը անպայման երեւնալու է...»:

Ինչպէս Սիւսանթոյի, նոյնպէս ալ Եղիշէ Չարենցի «Ամբոխները Խելագարուած» վիպերգին մէջ առկայ է յեղափոխական ոգին եւ «լոյս ապագայի» այդ մեծ հեռանկարը. «Աչքերն յառած հեռու հեռում Կարմիր վառուղ աբեգակին՝ Արեւավառ հեռուներում նրանք կռում էին կրկին, Հո՞ծ խմբերով, հազարամուն, արեգակի հրով վառուած՝ Դէպի Արեւն էին գնում ամբոխները խելագարուած»:

Նոյն նպատակով չէ՞ միթէ Աւետիք Իսահակեանի գլխաւոր հերոս Ապու Լալա Մահարիի ուղտերու կարաւանով թոչիլը դէպի արեւ եւ աշխարհը մաքրագործող անոր բոցերուն մէջ տեսնել փրկութեան ու վերածննդեան լոյսը: Բնութիւնը երգող եւ բնութեամբ ապրող Միսաք Մեծարենցի «լոյս արեւը» կը հակադրուի մութ խաւարին, որ իր բնութեամբ չար ու անորոշ է, մինչ արեւը «պայծառ է, ողորմած է եւ կենսածին»: «Քիչ մըն ալ դեռ, Ա՛հ, շողա՛ , շողա՛ , բարի արեւ, Հիւանդ եմ... Վերջին անգամ մըն ալ, Ու, դեռ տաւուկ գիշերին փուկը զիս չընդգրկած, Փարէ հոգւոյս խանդաբոբբ ու կաթոճի՛ն, Հիւանդ եմ, բարի՛ արեւ, շողա՛ , շողա՛ ...»:

Արեւին ընդմէջէն կեանքն է, որ ըմպել կ'ուզէ Մեծարենց. «Կեանքը սէր է», ուրե՛մս սէր է նաեւ արեւը. «Պիտի ըմպեմ բոցն արեւին, ճառագայթի եմ ծարաւի»:

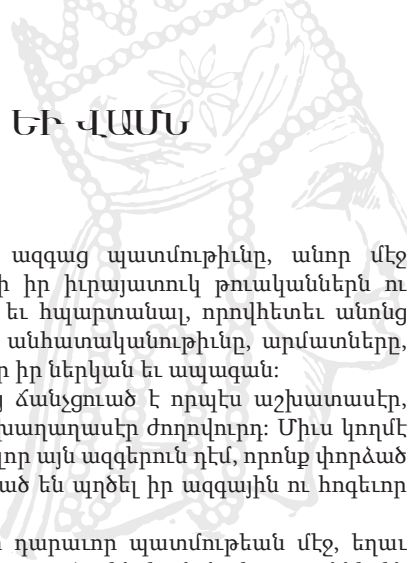
Մեծարենցի շունչով մաղթենք, որ վերջ գտնեն պատերազմները, արհաւիրքի սեւ ու մութ օրերը, պայծառ արեւը կրկին շողայ եւ առողջ ու բնականոն կեանքի խորհրդանիշը դառնայ:

Սօսի Միշոյեան Տապալադեան

ՎԱՍՆ ՀԱՒԱՏՈՅ ԵՒ ՎԱՍՆ ՀԱՅՐԵՆԵԱՅ

Երբ կը կարդանք ընդհանուր ազգաց պատմությունը, անոր մէջ կը տեսնենք, որ իւրաքանչիւր ազգ ունի իր իւրայատուկ թուականներն ու շրջանները, որոնցմով կրնայ պարծենալ եւ հպարտանալ, որովհետեւ անոնց մէջ կը տեսնէ իր ազգային ինքնությունը, անհատականությունը, արմատները, անցեալի ուղեցոյցին մէջ փնտռելու համար իր ներկան եւ ապագան:

Հայ ժողովուրդը աշխարհի վրայ ճանչցուած է որպէս աշխատասէր, հեզահամբոյր, հիւրընկալ, մարդասէր եւ խաղաղասէր ժողովուրդ: Միւս կողմէ ան զէնք բարձրացուցած է եւ ծառացած բոլոր այն ազգերուն դէմ, որոնք փորձած են շեղել իր ազգային ինքնությունը, փորձած են պղծել իր ազգային ու հոգեւոր արանդությունները, կրօնքն ու արժէքները:

451 թուականը, հայ ժողովուրդի դարաւոր պատմութեան մէջ, եղաւ կարմիրով գրուած այն կարեւոր եւ անկիւնադարձային ժամանակաշրջաններէն մին, որ հայելիի մը նման արտացոլաց հայ ազգին իսկական դիմագիծն ու տիպարը:

Ի՞նչ է Վարդանանց պատերազմը: Ինչո՞ւ մենք այսօր այնքան հրաշապատում կերպով կը խօսինք ու փառաւոր ձեռով կը պատմենք պատերազմի մը մասին, որ մէկ օր տեսած եւ որուն ընթացքին մենք մարդկային զսասներ կրած, դուրս ելած ենք այս պատերազմէն:

Պատմաբաններ բացատրություններ տալով շատ բան խօսած, բայց քիչ բան ըսած են այս դէպքին մասին: Շատ բան խօսիլ չի նշանակեր շատ բան ըսել, որովհետեւ ըսելը իր մէջ ունի իմաստ, կշռոյթ եւ միտք: Եւ միայն կարծէք Եղիշէ պատմիչն է, որ լուսազոյն կրցած է շատ բան ըսել Վարդանանց պատերազմին մասին, դէպքին տալով ազգային ու հոգեւոր իմաստ եւ արժէք:

Աւարայրի դաշտին վրայ տեղի ունեցած պատերազմը կոչուեցաւ հերոսամարտ, այսինքն հերոսներու պատերազմ: Հերոսները անոնք են, որոնք իրենց հոգեւոր ու ազգային արժէքները ամէն բանէ վեր կը դասեն, ժամանակի մէջ չեն կորսուած, այլ իրենց նպատակին մէջ յաւիտենականութեան կը ձգտին: Նոյնպէս ալ 1036 մեր հերոսները նահատակ եւ մարտիրոսներ էին, որովհետեւ իմացեալ մահով մղեցին այս պատերազմը: Այո՛, Վարդանանց պատերազմը Տրովպաթա մը չէր, մենք չունէինք գերակշիռ ուժեղ բանակ, բայց մեր մղումը քրիստոնէական հաւատքի կրակն էր: Ահա թէ ինչո՛ւ 1036 նահատակներով մենք թշնամիին գետնին վրայ թողուցինք 3544 դիակ մէջերնին ըլլալով նաեւ դաւաճաններ:

Պատմութեան մէջ շատ եղած են այսպիսի դէպքեր, որոնց ընթացքին ազգեր ուզած են բռնել նահատակութեան ճամբան, ի գին իրենց կրօնքին եւ հայրենիքին, ինչպէս Յունական Սպարթան, 300 զինուորներով դէմ դրին պարսկական բանակին եւ նահատակուեցան, ինչպէս հրեաները կը կարդանք Հին Կտակարանին մէջ Յուդայ Մակաբայեցիի պատմությունը, Երուսաղէմի պարիսպները պաշտպանելու համար 800 հերոսներով դէմ դրին թշնամիին բազմահազար զինուորներուն եւ բոլորը նահատակուեցան:

.....

Եւ Եղիշէ պատմիչ կը յիշէ, որ Աստուածաշունչի Մակարայեցոց գիրքը Վարդան Մամիկոնեանի ամենասիրած բաժինն էր, որ կոչուեցաւ Վարդանի գիրքը, որմէ ստացաւ ան իր ներշնչութեամբ ու կորովը եւ աւելի ուշ մղելու համար իր սուրբ պատերազմը:

Ի՞նչ կ'ըսէ Վարդանանցը եւ ի՞նչ պատգամ կ'ուզէ փոխանցել այսօր մեզի, եթէ ոչ հայօրէն ապրիլ եւ գիտակցիլ, որ հայ ենք: Չենք կրնար ապրիլ մեր հայութիւնը, եթէ գիտակից չենք եւ տեղեակ չենք մեր ազգային արժէքներուն մասին, մեր պատմութեան եւ արմատներուն մասին: «Պատմեցէք ձեր զաւակներուն, որ գիտնան արժէքը հայերուն»:

Սակայն ի՞նչ կը նշանակէ հայ ըլլալ, պարզապէս հայու արին ժառանգելով եւ կամ մեր մականուններուն վերջաւորութեան «եան» ունենալով հայ չենք կրնար ըլլալ: Մենք կրկին անգամ կը սպաննենք Վարդան Մամիկոնեանը եւ անոր ընկերները, երբ մեր պարծանքը եւ հպարտութիւնը օտարին տուններուն, սովորութիւններուն եւ ապրելակերպին մէջ կը տեսնենք: Երբ իրարու քով հաւաքուած ենք, բոլորս հայ ենք, բայց ճիգ կ'ընենք ի գուր անգլերէնով կամ ֆրանսերէնով հասկցուելու:

Մենք կը սպաննենք Վարդանը եւ Վարդանանց պատերազմի հայապահպանման ուխտը, երբ մեր եկեղեցիները, ակումբները, դպրոցներն ու կիրակնօրեաները կը պարպենք հայ մարդէն, երիտասարդէն ու մանուկներէն:

Հայ ըլլալը ծնունդ կ'առնէ հայ ընտանիքին մէջ, կը կերպատրուի հայ դպրոցին մէջ, իսկ հոգի կը զգենու Հայ եկեղեցիին մէջ: Մեզմէ այսօր նահատակութիւն չի պահանջուիր, որովհետեւ տակաւին ահագանգի այդ սուրբ կոչը չէ հնչած, եթէ հնչէ՝ սիրով կ'ընդառաջենք, ինչպէս է այսօր պարագան Ղարաբաղի մեր մարտիկներուն, բայց այսօր մենք պաղ պատերազմ կը մղենք թշնամիի մը դէմ, որ չ'երեւիր, ծածուկ է, մեր ոսկորները կը կրծոսէ, բայց չենք զգար: Այդ թշնամին օտարանալու եւ մեր հայ ըլլալու գիտակցութիւնը կորսնցնելու հիւանդութիւնն է:

Վերջապէս իր իմաստին մէջ գեղեցիկ է, Վարդանի նուիրուած երգին բառերը որք ասէն.-

«Պատմէ շատերուն Վարդանի մահը, թէ ինչպէ՛ս կորաւ հայ ազգի գահը, թէ ի՛նչ մեծ սիրով սիրում էր Վարդան, հայրենի հողը՝ Աշխարհ Հայաստան»:

Վարդան Վրդ. Թաշճեան

ՆԵՐՍԷՍ Դ. ԿԼԱՅԵՑԻ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍ

Ո՞վ է Մերսես Ծնորհալի Կեանքը եւ Կաթողիկոսացումը

Ներսես Ծնորհալի ծնած է Ծովք դղեակին մեջ շուրջ 1100 թուականին: Որդին է Ծովքի իշխան Ապիրատի եւ թոռնորդին է Գրիգոր Մագիստրոսի: Ան կանուխէն կորսնցուցած է իր հայրը. թէև մարմնական ծնողաց գուրգուրանքէն կը զրկուի, բայց միւս կողմէ կը բախտաւորուի վայելելով հոգեկան եւ մտաւոր բացառիկ ծնողներու խնամքը: Այսպէս, իր մեծ եղբօր՝ Գրիգորի հետ կը յանձնուի մեծ մօր եղբօր՝ Գրիգոր վկայասէր կաթողիկոսի հոգածութեան: Երբ Գրիգոր կաթողիկոս կը վախճանի, այս անգամ իր մեծ մօր քեռորդի՝ Բարսէղ Անեցի կաթողիկոսին հոգածութեան կը յանձնուին: Բարսէղ Անեցի կաթողիկոս զանոնք կը յանձնէ Քեսունի կամ Շուրիի Կարմիր վանքի առաջնորդ՝ Ստեփանոս վարդապետին, որ Մանուկ մականունով կը ճանչցուի: Ան այս մականունով կը ճանչցուի, որովհետեւ տասնէութ տարեկանին կը սկսի վարդապետել եւ քարոզել, երիտասարդ հասակին Բարսէղ Անեցի կաթողիկոսին ձեռամբ եպիսկոպոս կը ձեռնադրուի:

Շուրիի կամ Քեսունի դպրոցը Ստեփանոս վարդապետին օրով մեծ հռչակ կ'ունենայ նամանաւանդ իր աշակերտներով, նշանաւոր անձերէն են Գրիգոր Պահլաւունի կաթողիկոս եւ Ներսես Ծնորհալի: Իսկ իրենց ընկերակիցներն են Իզնատիոս Ծնորհալի, Սարգիս Ծնորհալի, Բարսէղ Ծնորհալի: Արդարեւ Ծնորհալի մականունը յատուկ էր միւրիայն Շուրիի կամ Քեսունի աշակերտներուն, ինչպէս Քերթող պատուանունը՝ Սիւնեաց դպրոցին եւ Իմաստասէր պատուանունը՝ Արագածոտնի դպրոցին:

Բարսէղ կաթողիկոսի անակնկալ մահով, կաթողիկոսական աթոռ կը բարձրանայ Ներսես Ծնորհալիի եղբայրը՝ Գրիգորը, որ քսան տարեկան երիտասարդ մըն էր: Գրիգոր մեծ հոգ կը տանի իր եղբօր կրթութեան: Երբ հայրապետանոցը կը փոխադրուի Կարմիր վանքէն եւ կը հաստատուի Ծովք դղեակը: Այդտեղ Ներսես լաւապէս կը հմտանայ գիտութեանց եւ քահանայական ձեռնադրութիւն ստանալով իր եղբօր ձեռամբ կը դառնայ անոր անմիջական օգնականը 1120 թուականին: Եւ հաւանաբար շուրջ 1125 թուականին Ներսես եպիսկոպոս կը ձեռնադրուի:

Ներսես եպիսկոպոս 1141-ին իր եղբոր՝ Գրիգոր կաթողիկոսին հետ կը մասնակցի լատիններու կողմէ գումարուած ժողովի մը Անտիոքի մէջ, հարկաւ բարեկամութիւնը աւելի սերտ պահելու դիտաւորութեամբ: Ժողովը կը գումարուի Անտիոքի լատին պատրիարք Հռոդոլփոսի դէմ եղած ամբաստանութիւնը քննելու համար, որ մինչեւ Հռոմի պապին հասած էր:

Գրիգոր կաթողիկոսին հրամանով Ներսես նամակի մը ձեռով վարդապետական գիր մը կը գրէ Շպղթանի աղանդաւորներուն դէմ: Մէկ առ մէկ աղանդաւորներուն քարոզած մոլորութիւնները կը յիշէ եւ կը հերքէ զանոնք: Նախ ցոյց կու տայ, թէ ինչպէ՛ս պէտք է քննել Ս. Գիրքը: Առաջին հերթին Քրիստոսի մարդեղութեան խորհուրդը կը բացատրէ, թէ ինչպէ՛ս պէտք է ըմբռնենք Քրիստոսի երկու բնութեանց միաւորութիւնը: Եւ Ս. Հայրերու վկայութիւններով կը բացատրէ բնութեանց միաւորութիւնը ըստ հայ եկեղեցոյ տեսակետին, Նեստորն ու Եւտիքէսը հաւասարապէս կը մերժէ, բայց առանց մօտենալու քաղկեդոնիկ դրութեան:

Երկրորդ, կը խօսի նաեւ մատաղի մասին, գոր աղանդաւորները իբրեւ հրեական գոհ կը պահարակէին: Եւ կ'ըսէ, թէ մատաղը հռոմէացոց եկեղեցոյ հետեւողութեամբ է, որ հայ եկեղեցոյ մէջ մտած է:

Երրորդ, Հին Կտակարանէն Եղեմական դրախտը, գիտութեան ծառը, Մովսէսի գաւազանը կը ներկայացնէ իբրեւ պատմական իրողութիւններ:

Չորրորդ, կը պաշտպանէ խաչ օծելու, եկեղեցի օրհնելու եւ այլ ծիսակատարութիւններ, որոնք Մաշտոցի մէջ կան: Կը զբաղի մանաւանդ խաչին պաշտելի թէ պատուելի ըլլալուն վրայ եւ կ'ընդունի, թէ խաչը երկրպագելի է, ոչ թէ խաչի նիւթը, այլ՝ Խաչեալ Քրիստոսը:

Հինգերորդ, կը հերքէ Եւտիքէսի երկու մոլորութիւնները թէ՛ «Մարիամ Տեառն մերոյ ոչ էր ի բնութենէ մարդկան, այլ յառաջ քան զիինելութիւն մարդոյն», եւ թէ մարդեղութիւնը եղած է «Բանին Էութեան թանձրանալ յորովայն կուսին, իբրեւ ջուր առուցեալ, այլ ոչ գմարդկայինս առեալ բնութիւն»: Ի վերջոյ, կը հերքէ նաեւ մարդակերպարանեան մոլորութիւնը, որ աստուածային բնութեան մարդկային անդամներու կերպարանքի կը վերագրէ: Իսկ մարդուն ի պատկեր Աստուծոյ եղած ըլլալը կը վերագրէ մարդկային բնական ազատութեան վրայ, իբր «Զի եթէ ոչ էր անձնիշխան, ոչ վարձս ընդունէր եւ ոչ տանջանս»: Եւ յորդորանքով մը կը փակէ նամակը. «Որ ի բաց դարձուցիք զլսելիս ձեր ի թիւր եւ ի մոլար բանից անիմաստիցն եւ մոլորելոցն», որպէսզի այս կեանքի եւ հանդերձեալին մէջ ըլլաք երջանիկ:

Ներսես Շնորհալի նաեւ կը յաջողի Ռուբինեան Թորոս եւ Լամբրոնի Օշին իշխանները հաշտեցնել. վերջ կու տայ եղբայրական երկար կոնիներու եւ կ'ապահովէ Ռուբինեան իշխանութեան ամրապնդումը:

1159 թուականին հայրապետանոցը կրկին կը փոխադրուի եւ այս անգամ կը հաստատուի Հռոմկլայի մէջ: Ներսես Շնորհալի այստեղ կ'անցնէ իր կեանքի երկարագոյն մասը, եւ այստեղէն կու գայ իր «Կլայեցի» կոչումը:

Գրիգոր կաթողիկոս, արդէն 70 տարեկան ծերունի մը, տկարացած էր զանազան հիւանդութիւններով, կ'ուզէր քաշուիլ գործէ. «Եւ կանխագոյն ժամանակօք դնէր առաջի Ներսէսի առնուլ զաստուածընկալ աթոռոյ իւրոյ փոխանորդութիւն», որմէ միշտ կը հրաժարէր Ներսես: Այս պատճառաւ Գրիգոր «Ժողովանէ եպիսկոպոսաց եւ վարդապետաց եւ ամենայն վանականաց» (Մմբ 100) Հռոմկլայի մէջ եւ կ'որոշեն Ներսէսը կաթողիկոսութեան աթոռ բարձրացնել:

166 Ապրիլ 17-ին, Ծաղկագարդի օրը, Ներսես կաթողիկոս կը ձեռնադրուի. «Գրիգոր կու տայ ձեռնադրութիւն ցնա կաթողիկոսութեանն Հայոց» (Ընտ. 296):

Ներսես Շնորհալի երբ կաթողիկոսական այրոռ կը բարձրանայ, արդէն «Ալեւորեալ հերովք եւ լցեալ ժամանակս» անձ մը եղած էր: Իր կեանքի լաւագոյն շրջանը անցուցած էր հայրապետանոցի մէջ, իր եղբօր մօտ իբրեւ անոր անմիջական գործակիցը եւ փոխանորդը:

Ներսես Շնորհալի մինչեւ կաթողիկոսական գահ բարձրանալը, կատարած է գրական մեծ աշխատանքներ: Իր երիտասարդութեան շրջանին գրած է առակներ, հանելուկներ, քերթողական ոտանաւորներ եւ փոքրիկ տաղեր (Չափ 326-584): Ունի նաեւ «Վիպասանութիւն» գործը, որ կրկին իր երիտասարդ տարիքին գրած է, ուրտեղ ինքզինք «համակ նուաստացեալս կ'անուանէ եւ «քահանայ օծեալ» ըլլալը կը պատմէ: Գրած է նաեւ «Յիսուս Որդի» խորագրով գեղեցիկ բանաստեղծութիւն մը եւ այլ երկեր:

Շնորհալի իր բանաստեղծական տաղանդին կը միացնէ իր երաժշտութեան ձիրքը եւ Հայ Եկեղեցւոյ ժամերգութիւնները կը ճոխացնէ շարականներով, մեղեդիներով. «որով բազում ինչ կարգեաց յեկեղեցիս քաղցր եղանակաւ եւ խոսրովային ոճով, շարականս մեղեդիս, տաղս եւ ոտանաւորս» (Կիր 67):

Շնորհալի իր բանաստեղծական եւ երաժշտական սերը տարածած է նաեւ եկեղեցիէն դուրս, գրած է տաղեր, յորդորականներ, խրատներ, որպէսզի «Թէ հնար իցէ, ոչ ոք խօսիցի խօսս աշխարհականս բացի գրոց, ոչ ի գինարբուս, ոչ յալ ուրախութիւնս»: Նոյնիսկ «Յիշեցուք»ը, որ այսօր ժամերգութեանց մէջ մտած է, գրուած է անոնց համար՝ որոնք, «որ պահէին զբերդն Հռոմկլայի, զի փոխանակ վայրապար ձայնից գայն ասացեն» (Կիր 69):

Արդարեւ կը տեսնենք թէ Ներսես Շնորհալի հայրապետը իր երիտասարդ տարիքին իսկ գրական մեծ արդիւնքներ ի յայտ բերած է:

Ներսես Շնորհալիի հայրապետական գործունէութեան մէջ նշանաւոր է Արեւորդիներուն հարցը: Ասոնք հայ աղանդաւորներ էին, որոնք թերեւս ճիշդ մը եղած են Պաւլոսեաններու կամ հայ Թողրակեցիներու նման աղանդ մը եւ կամ թերեւս հատուած մը Շաղթացիներու: Ասոնց մէջ կը շեշտուի Արեւի պաշտօնը, Սատանայի պաշտամունքը, եւ բարտի ծառին յարգանքը: Սամուսատի արեւորդիներէն խումբ մը կը ներկայանան Թորոս արքեպիսկոպոսի եւ Գագան իշխանի եւ կը փափաքին ընդունուիլ հայ եկեղեցւոյ մէջ: Իսկ Թորոս արք. եւ Գագան իշխան կը ներկայանան Ներսես կաթողիկոսին եւ կ'ուզեն իմանալ թէ ինչ ձեւերով պիտի ընդունուին անոնք:

Այս առթիւ Ներսես հայրապետ գրութիւն մը կը գրէ, որուն մէջ նախ կը բացատրէ դարձի եկողները եւ զղջացողները ընդունելու քրիստոնէական պայմանը: Ապա չմկրտուածները մկրտութեամբ եւ մկրտուածները խոստովանութեամբ եւ ապաշխարութեամբ ընդունիլ կը հրամայէ, խորհրդական ծէսերը պահելով անշուշտ: Յատկապէս կը շեշտէ արեւէն, սատանայէն եւ բարտիէն հրաժարումանը: Իբրեւ քրիստոնէական պարտաւորութիւն, «երկիցս եւ երկիցս ի տարւոջ» ապաշխարել եւ խոստովանիլ կը հրամայէ: Նաեւ կը յանձնարարէ քրիստոնէական կրօնքը սորվեցնել, արեւորդի կոչումը դադրեցնել եւ մէջերնէն կարգ մը տղաք ընտրելով՝ քահանայութեան պատրաստել:

Վարդան պատմիչ գովեստով կը խօսի ըսելով, թէ Ներսէս «Եօթն ամ պաշտեալ զպատին կաթողիկոսութեան վախճանեցաւ Եօթն եպիսկոպոս ձեռնադրեալ ձրի, արք անուանիք եւ ընտիրք, որ վարդապետ եւ որ փիլիսոփայ» (Վար 129): Վարդան պատմիչ ասով ըսել կ'ուզէ, թէ Ներսէս կաթողիկոս ոչ անարժաններ կը ձեռնադրէ եւ ոչ ալ կաշառքով շնորհաբաշխութիւններ կը կատարէ: Այստեղ կը տեսնուի, թէ ինք շատ խիստ եղած է եւ միայն Եօթը եպիսկոպոսներ ձեռնադրած է, որոնցմէ մէկը եղած է Կարսի Խաչատուր եպիսկոպոսը: Այդ մասին իր յղած գիր-շրջաբերական նամակէն կը քաղենք, թէ Ներսէս հայրապետ ձեռնադրութիւնը կատարած է «Կենսագիր Խաչիւս եւ աստուածախօս Աւետարանաւս եւ սուրբ Լուսաւորչին աջովս», այստեղ կը տեսնուի Լուսաւորչի Աջին գործածութիւնը ձեռնադրութեան մէջ: Նոյն նամակին մէջ կը խօսի ամուսնութեան մասին եւ կը յիշեցնէ «առն եւ կնոջ անբաժանելի զուգարութեան օրէնքը», կը մեղադրէ «որ ոմանք յեպիսկոպոսաց արեւելից, արհամարհելով զօրէնս Աստուծոյ, բաժանեն անխտրաբար սակս սակաւ ինչ կուրացուցիչ մամոնայի»: Եւ կը հռչակէ թէ բաժանումը օրէնք չէ, «բայ ի բանէ պոռոնկութեան, եւ որ այլես ես ի կանուխ սուրբ հարցն գրեալ պատճառք» (Ընդ 220): Այստեղ է, որ ամուսնալուծման օրէնքը կը հաստատուի, բայց միշտ կանոնական պատճառներով եւ միեւնոյն ատեն եկեղեցական իշխանութեան արտօնութեամբ: Իսկ նամակին միւս բաժինն մէջ կան բարեկարգութեան խրատներ, ուղղուած թէ՛ ձեռնադրեալին եւ թէ՛ ժողովուրդին:

Իր Նամականին

Ներսէս Շնորհալիի գրական գործունէութիւնը կ'արժեւորուի անով, որ ինք կը գործածէ եւ կը զարգացնէ թղթակցութեանց արուեստը:

Առաջին հերթին իրմէ ունինք երեք համառօտ նամակներ՝ ուղղուած անանուն ժպիրիի մը, որ իբրեւ կեղծաւոր կը մեղադրէ Ներսէս կաթողիկոսը: Եւ կը պատուիրէ, որ իբրեւ անարժան մէկը կաթողիկոսութենէն հրաժարի, որորվհետեւ զինք կը կոչէ մամոնայի եւ այլոց ծառայ: Ներսէս կաթողիկոս անմիջապէս նամակ մը կը գրէ եւ իր նամականիին մէջ ամենայն հանդարտութեամբ եւ ազնուութեամբ կը յանդիմանէ իր անկարգութիւնները: Նաեւ ցոյց կու տայ պատրաստակամութիւնը քաշուելու իր պաշտօնէն եւ «նշխարեալ կենաց աուրս ապաշխարելու», երբ իր տեղը աւելի արժանատր մէկը բարձրանայ կաթողիկոսական աթոռ: Իբրեւ ասոր օրինակ կը յիշէ Գրիգոր Աստուածաբանի եւ Յովհան Ոսկեբերանի քարոսական կենսոքը: Հաւանական կը թուի, որ այս նամակները ուղղուած են Յուսիկ արեղայի մը, որ Գեղորք արեղայի եւ Կարապետ երեցի ընկերակցութեամբ քաղկեդոնիկ կը դառնայ եւ զանազան անկարգութիւններ կը կատարէ: Ինչպէս Եղեսիոյ կողմերը 400 ընտանիք իր կողմը շահելով՝ կը կազմէ Յուսիկեան փոքրիկ խումբ մը:

Ներսէս կաթողիկոս Յուսիկ արեղան կը խրատէ, բայց ի գուր: Ան կը ստիպուի Եղեսիոյ իշխանին նամակ մը գրել, որպէսզի Յուսիկեան ըմբոստութեան հսկէ եւ թոյլ չտայ, որ անոնք անկարգութիւններ կատարեն: Յուսիկ արեղան կրկին կ'ամբաստանէ Ներսէս կաթողիկոսը որպէս կեղծաւոր եւ սիմոնական: Եւ քաջալերուելով Նուրետտին Սուլթանէն կը վերադառնայ Եղեսիա եւ կը շարունակէ իր վատ ընթացքը:

Սակայն, միւս կողմէ կը միջամտէ Միխայել՝ ասորի պատրիարքը, Յուսիկ արեղան ուղիղ ճամբու մէջ կը դնէ եւ զինք կը դրկէ, որպէսզի ներողութիւն խնդրէ հայրապետէն:

Պատրիարքին խնդրանքը ի թերեւ կ'ելլէ, որովհետեւ էրք Յուսիկ արեղան կը վերադառնայ Անտիոք, դարձեալ քաղկեդոնիկ կը դառնայ՝ շարունակելով իր վատ ընթացքը:

Կան նաեւ մի քանի նամակներ՝ ուղղուած Հաղբատի առաջնորդ Գեորգ վարդապետին, որ միեւնոյն ժամանակ թղթակիցն էր Ներսէս հայրապետին:

Գեորգ վարդապետ՝ Շնորհալի հայրապետին խնդրանքով կը թարգմանէ Ս. Սարգիսի վկայաբանութիւնը: Կը գրէ նաեւ Դաւիթ Անյաղթի «Բարձրացուցէք» ճառին մեկնութիւնը, այս անգամ Հաղբատի վանքէն Վարդան վարդապետի խնդրանքով: Ինչպէս նաեւ այլ վարդապետի մը խնդրանքով Գրիգոր Նիսացիի «Ամենայն չար» ճառը կը մեկնէ:

Ահաւասիկ այստեղ իրողապէս կը տեսնենք, թէ Ներսէս հայրապետ մտերմիկ յարաբերութիւններ կը կատարէ արեւելեան վարդապետներու հետ եւ զանոնք կը գովէ ու կը յարգէ: Գեղեցիկ է նաեւ Շնորհալի հայրապետին մէկ նամակը ուղղուած եղեսացի ախտացեալներուն, ուր կը մատնանշէ հիւանդութեան մը տարածուելուն պարագան: Այստեղ պէտք է նաեւ յիշենք Շնորհալի հայրապետի Մատթէոսի մեկնութիւնը, որ հասցուցած է մինչեւ «մի համարիք եթէ եկի լուծանել...» համարը (Մտ 5.17): Եւ յստակօրէն չենք գիտեր, թէ ի՞նչ արգելքներ եղած են, որ ինք չէ կրցած իր այս աշխատանքը շարունակել: Հաւանական կը թուի, թէ ինք այս աշխատանքը սկսած է շատ կանուխ, եւ յետագային իր եպիսկոպոսական եւ հայրապետական առօրեայ գործերը եւ այլ տեսակի աշխատանքներ արգելք եղած են իր այս աշխատութեան շարունակման: Ըստ Օրմանեան սրբազանի, պէտք է այս մեկնութիւնը որպէս շարունակութիւն, կապ մը նկատենք Ներսէս կաթողիկոսի աշակերտներէն Բարսեղ եւ Իգնատիոս շնորհալիներու գրած՝ Մարկոսի եւ Ղուկասի մեկնութիւններուն հետ:

Ծիսական այլ բարեկարգական գործեր

Ներսէս Շնորհալի հայրապետին գրական վաստակը անելի մեծ հռչակ կը ստանայ եկեղեցական պաշտամունքներու եւ ժամերգութեանց վերաբերեալ գրութիւններով:

Ժամագիրքին մէջ կը հանդիպինք շատ մը երգերու, որոնց բոլորին հեղինակը Շնորհալի հայրապետն է: Նմանապէս Շարականին մէջ կը հանդիպինք երգերու ընդարձակ ցանկի մը, որոնց հեղինակը դարձեալ Շնորհալի հայրապետն է: Ըստ Օրմանեանի, հայ եկեղեցու դպրաց դասի երկնային հովանաւորը շատ անելի յարմար կ'ըլլար եթէ Ներսէս Շնորհալի հայրապետ եղած ըլլար, քան Ս. Ստեփանոս նախասարկաւորը:

Շնորհալի հայրապետ նաեւ շատ մը նորութիւններ կը մտցնէ սոսնցոյցին մէջ. ինչպէս օրինակ՝ Հոգեգալուստը Եօթնօրէքի (Տօն 144), եւ Վերափոխումը Իննօրէքի վերածելով (Տօն 204): Ըստ Օրմանեան սրբազանի, Շնորհալի հայրապետին այս կարգադրութիւններով, եկեղեցական պաշտամունքը անելի կ'երկարի:

Շնորհալի հայրապետ կը կազմէ «Խրատ ժամատեղեաց» մը, թերին կը կատարելագործէ եւ այն ինչ որ աղաւաղուած է՝ կ'ուղղէ: Եւ կը հրահանգէ, որ բոլոր եկեղեցիներուն մէջ ալ այդ նոյն կանոնով կատարեն պաշտամունքները:

Ահաւասիկ իրողապէս կը տեսնենք, թէ Ներսէս Շնորհալի հայրապետ կ'ըլլայ եկեղեցական պաշտամունքներու իսկական բարեկարգիչ մը:

Ինչպէս անցեալին եղած են Ս. Սահակ Պարթև, Յովհան Մանդակունի եւ Յովհան Օձնեցի հայրապետները:

Շատ շատեր ուզեցին Շնորհալի հայրապետին վերագրել հայ եկեղեցոյ արարողութիւններուն մէջ մտած կարգ մը փոփոխութիւններ, որոնք Կիլիկիոյ դարաշրջանէն ծնունդ կ'առնեն եւ մեծ նմանութիւն կ'ունենան լատին եկեղեցոյ ծէսին հետ: Այսպէս, օրինակ՝ լատին եկեղեցիէն հայ եկեղեցոյ մէջ կը մտնէ եպիսկոպոսական խոյրին եւ գաւազանին կորագլուխ ձեւը, վարդապետներուն գաւազանին օձագլուխ ձեւը, քահանաներուն բոլորշի սաղաւարտին ձեւը, եւ քահանայական աստիճաններուն չորսէն եօթի վերածուիլը: Եւ կ'ըսեն, թէ ընդհանրապէս հայկականէն կը հեռանայ եւ լատինական ձեւին կը մօտենայ: Այսուամենայնիւ.-

ա.-Այս բոլոր փոփոխութիւնները ձեւով մը Շնորհալիի վերագրել ճիշդ չէ, որովհետեւ իր գրութիւններուն մէջ երբեք այդպիսի ակնարկ մը չկայ:

բ.-Շնորհալին իր հայրապետութեան շրջանին չէր յարաբերած լատին հայրապետներու հետ, որ կարենար լատինական ձեւ մտցնել Հայ Եկեղեցոյ ծէսին մէջ, այլ միայն յոյներու հետ բանակցած է, եւ չէր կրնար անոնցմէ հեռանալու փորձեր կատարել:

Արդ, կրնանք ըսել, որ Ներսէս Շնորհալի Հայ Եկեղեցոյ պաշտամունքը կ'ընդարձակէ իր նախկին ձեւին մէջ, եւ ոչ մէկ օտար ձեւ կը մտցնէ Հայ Եկեղեցոյ ծէսին մէջ: Բսկ այն ինչ որ Կիլիկեան շրջանէն եղած նորութիւններ են, պէտք է վերագրել Շնորհալի հայրապետի յաջորդներուն, որոնք բանակցութեան մէջ կը մտնեն Լատին Եկեղեցոյ հետ:

Ներսէս Շնորհալի հայրապետի մասիւր

Ներսէս հայրապետ կաթողիկոսական Աթոռին վրայ ամբողջ եօթը տարիներ ծառայելէ ետք, մարմինին տկարութեանց եւ տարիներու տառապանքին պատճառաւ, 73 տարեկանին կը վախճանի, 1173 Օգոստոս 13-ին: Իր մարմինը կը թաղեն իր եղբօր՝ Գրիգոր Պահլաւունի կաթողիկոսին գերեզմանին մօտ:

Բաբգէն Արք. Չարեան

THE HEIRS OF GOD

From the beginning it has been very difficult and almost impossible to change the tradition and the beliefs of the people. Anything which knowingly, unknowingly, or because of ignorance has had strong roots in the minds and the souls of the established communities is tremendously hard to uproot. Old ways, habits, traditions and misconceptions of the people, hold firm.

Who were the children of God? Did Christ come for the salvation of certain people only? How is it possible to become the heirs of God? It will be interesting to think and meditate about such questions.

Paul, the Apostle of Gentiles, after receiving the heavenly light, through his journeys and preachings began to convert new communities and spread the message of the Gospel and sow the seeds of Christianity in the hearts of the people.

The Old Testament had firmly imprinted its seal on the people as the law had been given from God and as the salvation of the Jewish people was promised through the observance of those laws.

St. Paul was well aware of the Jewish laws, but the New Covenant was the fulfilment of the law and the prophecies. Because of his preachings, the Galatians had accepted Christianity and the true light of the Gospel. But after his departure problems arose among the people concerning the old and new matters.

Some of them were insisting that the newly converted Galatian Christians had to observe the Jewish laws, because they were not released from the Law of the Old Covenant. The confused Galatians, in order to settle the existing misconceptions and misinterpretations, wrote to St. Paul, asking him whether they should observe the Old Laws? Should they be circumcised? Should they keep the Sabbath holy?

Therefore, it was for these good reasons that St. Paul wrote his Epistle (letter) to the Galatians, defending the idea that the newly converted Christians were released from the Old Laws and that they did not have to observe the old tradition since they were under the Grace of God.

He stressed in the fourth chapter of his Epistle: "But when the time had fully come, God sent forth his Son, born of woman, born under law, so that we might receive adoption as sons. And because you are sons, God has sent the Spirit of his Son into our hearts, crying «Abba! Father!» so through God you are no longer a slave but a son, and if a son, then an heir" (Galatians 4:4-7).

The Gentiles used to present their gods as fearsome and revengeful creatures and the worshippers and followers had to respect and worship them in fear. They were serving them as slaves, and in order to alleviate their anger, they had to offer them sacrifices, even sacrificing their own beloved ones or children to the gods.

We see that in the Jewish Law that fear is quite alleviated and God is presented as a merciful, compassionate, loving and tolerating God. But nevertheless, He does not cease from being fearsome, revengeful and a punishing God. The Jews, also, in order to alleviate His anger had to offer sacrifices, although God did not wish sacrifices according to the prophets.

Our Lord and Savior Jesus Christ however, once and for all dismissed those misconceptions and misinterpretations with new ideas and messages and enlightened their minds with the good news, that God was the compassionate Father of all nations and they were His children. As a father loves his own children with all his heart and protects them in case of danger, likewise our Heavenly Father with unlimited love and care blesses us, because according to St. John the Apostle, God so much loved us that He even gave His only Begotten Son, so that whoever believed in Him should not perish, but inherit the eternal life.

Jesus Christ, by shedding His innocent blood, freed us from the dominion of sin and saved us from the snare of Satan and made us the heirs of God. Whoever believes in the Only Begotten Son of God and is Baptized in His holy name, is saved from the sin and becomes the adopted son of God.

The author of the Ephesians says: “He destined us in love to be His sons through Jesus Christ, according to the purpose of His will”. (Ephesians 1:5).

St. Paul states: «You are no longer a slave». A slave works under fear, because he is not free, and performs the will of his master because he is afraid of him. A son willingly obey his father and serves him gladly. The son loves his father and for that reason he fulfils his wishes. Likewise, the Christians, as the children of God, obey Him and do His will, not because they are afraid of Him, but because they love Him immensely. Since we are the sons of God, therefore we are the heirs of Divine Grace and the eternal life. In the New Testament there are many references about the idea of God as the Father and the people as His children. St. John the Apostle states: «Beloved, now we are the children of God». In Galatians we read: “For in Christ Jesus you are all sons of God, through faith. For as many of you as were baptized into Christ have put on Christ... then you are Abraham's offspring, heirs according to grace and eternal life, but always be worthy of His adoption, because we are not slaves, but free and children of God.

Rev. Fr. Sipan Mekhsian

ԱՂՈՌՔ

«Տ է՛ր, ըրէ զիս գործիք մը քու խաղաղութեան.
Այնտեղ ուր ատելութիւն կայ, թող սէր ցանեմ,
Այնտեղ ուր վիրաւորանք կայ թողութիւն.
Այնտեղ ուր կասկած կայ հաւատք.
Այնտեղ ուր անյուսութիւն կայ յոյս.
Այնտեղ ուր խաւար կայ լոյս.
Այնտեղ ուր տխրութիւն կայ՝ ուրախութիւն.
Աստուածային վարդապետ,
Շնորհէ՛, որ ես որոնեմ
Ոչ այնքան մխիթարուիլ, որքան մխիթարել,
Հասկցուիլ, աւելի քան հասկնալ
Միրել, աւելի քան սիրուիլ.
Որովհետեւ տալով է, որ կը ստանանք,
Ներելով է, որ կը ներուինք
Եւ մեռնելով է, որ կը ծնինք
Յաւիտեան լոյսէն»:

Ս. Ֆրանչիսկո Ասեսիզացի
(1182-1226)

